

Ministerstwo
Finansów

Maj 2010

Przygotowanie sektora finansowego do wprowadzenia euro

Dariusz Witkowski

GLÓWNE WNIOSKI

- Płynny przebieg procesu zamiany waluty w obiegu bezgotówkowym i gotówkowym jest niezbędny dla dobrego odbioru całego procesu wprowadzenia euro przez społeczeństwo.
- Przygotowania do wprowadzenia euro, z punktu widzenia sektora finansowego, powinny mieć charakter kompleksowy, znacznie wykraczając poza techniczny zakres wprowadzenia banknotów i monet do obiegu. Konieczne może okazać się m.in. podjęcie działań mających na celu zapobieżenie nadmiernej ekspansji kredytowej, która może nastąpić wskutek spadku poziomu stóp procentowych.
- Na szczególną uwagę zasługują: przeliczenie sald rachunków bankowych, dostosowania stóp procentowych dla depozytów i kredytów, dostosowania bezgotówkowych systemów płatności, dostosowanie bankomatów do wydawania banknotów euro oraz organizacja pracy oddziałów bankowych w dniach poprzedzających i następujących bezpośrednio po dacie wprowadzenia euro do obiegu bezgotówkowego.
- Zgodnie z zasadą ciągłości umów, wprowadzenie euro nie może skutkować zmianą bądź zwolnieniem z wykonania jakiegokolwiek aktu prawnego i nie daje żadnej ze stron prawa do jednostronnej zmiany lub rozwiązania takiego aktu. W szczególności zasadę tę stosuje się do umów zawartych między instytucjami świadczącymi usługi finansowe a ich klientami.
- Z dniem wprowadzenia euro do obiegu gotówkowego salda kont złotych należy bezpłatnie przeliczyć na euro. Jednocześnie Komisja Europejska zaleca, aby bezpłatne było również przewalutowanie konta w trakcie ewentualnego okresu przejściowego.
- W okresie podwójnego obiegu, banki komercyjne w kraju wprowadzającym euro zobowiązane są do bezpłatnej wymiany na euro banknotów i monet złotych. Zasada ta ma zastosowanie zarówno wobec klientów banku, jak i osób nie będących klientami.
- Dokonując przeliczenia kwot wyrażonych w złotych na euro stosowany będzie wyłącznie oficjalny kurs konwersji, a nie np. jego wersja zaokrąglona lub kurs odwrotny.
- Instytucje finansowe zobowiązane będą poinformować swoich klientów o praktycznych skutkach przejścia na euro, w tym zwłaszcza o przeliczonych na walutę europejską saldach prowadzonych rachunków, przewalutowanych tabelach opłat i prowizji oraz prospektach informacyjnych.
- Do zadań realizowanych przez podmioty sektora finansowego, a wymagających podkreślenia w ramach ogólnonarodowej kampanii informacyjnej należą: popularyzacja wśród przedsiębiorców procesu zaopatrzenia wtórnego, zaopatrzenie społeczeństwa w zestawy startowe monet euro, organizacja pracy oddziałów bankowych w dniach poprzedzających i następujących bezpośrednio po dacie wprowadzenia euro do obiegu gotówkowego, sposób przeliczenia sald rachunków bankowych, dostosowania stóp procentowych dla depozytów i kredytów oraz dostosowania bezgotówkowych systemów płatności.
- Szerokie spektrum dostosowań związanych z wprowadzeniem euro w Polsce powoduje, iż **przygotowania podejmowane przez instytucje sektora finansowego należy rozpocząć tak wcześnie, jak to możliwe.**

Spis treści

1.	Wprowadzenie	3
2.	Dostosowania sektora finansowego do wprowadzenia euro w Polsce	5
2.1.	Usługi finansowe w ramach obrotu bezgotówkowego.....	6
2.1.1.	Usługi bankowe.....	9
2.1.2.	Usługi inwestycyjne, ubezpieczeniowe, obrót papierami wartościowymi	15
2.2.	Wprowadzenie do obiegu banknotów i monet euro.....	17
2.3.	Polityka informacyjna i sprawozdawcza.....	28
2.4.	Działania nadzorcze	32
3.	Ramy harmonogramu.....	35
4.	Uwagi końcowe.....	36
5.	Bibliografia	37
6.	Załącznik – Schemat międzyinstytucjonalnej struktury ds. wprowadzenia euro.....	40

1. WPROWADZENIE

Celem opracowania jest wskazanie działań, które powinny zostać zrealizowane przez podmioty sektora finansowego, aby zapewnić płynny przebieg zamiany złotego na euro. Zwrócono uwagę na kompleksowość wymaganych przygotowań, znacznie wykraczających poza dostosowania techniczne do wprowadzenia banknotów i monet europejskiej waluty do obiegu gotówkowego. Na potrzeby opracowania zastosowano następujący podział działań:

- dostosowania usług finansowych świadczonych przez podmioty sektora finansowego w ramach obrotu bezgotówkowego;
- zadania związane z wprowadzeniem banknotów i monet euro do obiegu gotówkowego;
- działania informacyjne i sprawozdawcze;
- działania nadzorcze.

Szerokość spektrum wskazanych dostosowań powoduje, iż prace nad ich przygotowaniem i wdrożeniem należy rozpocząć tak wcześnie, jak to możliwe. W przypadku wielu działań będzie to możliwe (i zarazem konieczne) jeszcze przed podjęciem przez Radę ECOFIN¹ decyzji o uchyleniu derogacji². Decyzja ta stanowi formalny warunek wprowadzenia euro w Polsce, a podstawą dla jej podjęcia jest przekonanie Rady o wypełnieniu w sposób trwały tzw. kryteriów konwergencji. Wśród kryteriów konwergencji rozróżnia się cztery kryteria konwergencji nominalnej oraz jedno kryterium konwergencji prawnej.

Do kryteriów konwergencji nominalnej zalicza się kryterium kursu walutowego, kryterium stóp procentowych, kryterium stabilności cen (tzw. kryterium inflacyjne) oraz kryterium fiskalne³. Kryterium konwergencji prawnej obejmuje ocenę zgodności ustawodawstwa krajowego z art. 130 i 131 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dawne art. 108 i 109 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską).

Szczegółowe zalecenia, ekspertyzy i opinie związane z przygotowaniem do zamiany waluty zostaną opracowane przez Międzyinstytucjonalne Zespoły Robocze do spraw Przygotowań do Wprowadzenia Euro przez Rzeczpospolitą Polską, wchodzące, wraz z Narodowym Komitetem Koordynacyjnym do spraw Euro i Radą Koordynacyjną, w skład międzyinstytucjonalnej struktury organizacyjnej do spraw

¹ Rada do Spraw Gospodarczych i Finansowych (ang. *The Economic and Financial Affairs Council*) jest jedną z konfiguracji Rady Unii Europejskiej. W jej skład wchodzi ministrowie do spraw finansów krajów członkowskich UE.

² Pod pojęciem derogacji rozumieć należy w tym przypadku tymczasowe zawieszenie niektórych praw i obowiązków związanych z formalnym uczestnictwem kraju w Unii Gospodarczej i Walutowej. Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że uchylenie derogacji następuje około 6 miesięcy przed dniem przyjęcia euro. Więcej na temat procedury uchylenia derogacji por. zakładka FAQ na stronie internetowej www.euro.mf.gov.pl.

³ Szczegółowe informacje na temat wypełniania przez Polskę kryteriów konwergencji nominalnej znaleźć można w Monitorze Konwergencji Nominalnej dostępnym na stronie www.euro.mf.gov.pl, a ich definicje w zakładka FAQ na stronie www.euro.mf.gov.pl.

wprowadzenia euro w Polsce utworzonej na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 listopada 2009 r. W zakresie dotyczącym podmiotów sektora finansowego szczególną rolę odegrają przy tym Zespół Roboczy do spraw Sektora Finansowego i Stabilności Finansowej oraz Zespół Roboczy do spraw Wprowadzenia Banknotów i Monet Euro⁴.

W opracowaniu zarysowane zostały wyłącznie te działania podmiotów sektora finansowego, których zaplanowanie, a następnie wykonanie powinno się bezpośrednio mieścić w ramach Narodowego Planu Wprowadzenia Euro. Tym samym pominięto m.in. inicjatywy paneuropejskie, których realizacja może mieć wpływ na tempo integracji polskiego sektora finansowego ze strefą euro, jednak ich wdrażanie odbywa się niezależnie od perspektyw przyjęcia euro przez Polskę (np. FSAP, SEPA, TARGET2).

⁴ Szczegółowy schemat Struktury zamieszczono w Załączniku

2. DOSTOSOWANIA SEKTORA FINANSOWEGO DO WPROWADZENIA EURO W POLSCE

Dostosowania sektora finansowego do wprowadzenia euro obejmują: (1) dostosowania usług świadczonych przez podmioty sektora finansowego w zakresie obrotu bezgotówkowego; (2) zagadnienia dotyczące wprowadzenia euro do obiegu gotówkowego, (3) zagadnienia związane z polityką informacyjną i sprawozdawczą oraz (4) działania nadzorcze. W opracowaniu przedstawiono szczegółowe działania związane z wykonaniem każdego z wymienionych zagadnień.

W przypadku każdego z zadań wskazano moment (etap), w którym powinno ono zostać zrealizowane, aby zapewnić płynność procesu wprowadzenia euro. Okres przygotowań do wprowadzenia euro w Polsce podzielony został na cztery etapy, zgodnie z klasyfikacją przedstawioną w „Mapie Drogowej Przyjęcia Euro Przez Polskę” (por. Ministerstwo Finansów, 2008):

- etap I – przed włączeniem złotego do ERM II;
- etap II – od momentu włączenia złotego do ERM II do decyzji Rady ECOFIN o uchyleniu derogacji;
- etap III – od decyzji Rady ECOFIN o uchyleniu derogacji do momentu przystąpienia do strefy euro;
- etap IV – wprowadzenie euro do obiegu i wycofanie z obiegu złotego.

Przedstawiony podział odnosi się do sytuacji, w której wprowadzenie euro w Polsce będzie przebiegać według tzw. scenariusza *big bang*, polegającego na jednoczesnym wprowadzeniu euro do obiegu gotówkowego i bezgotówkowego. Realizacja scenariusza *big bang* wiąże się jednak z koniecznością koordynacji wielu działań logistycznych, w tym przede wszystkim działań związanych z wprowadzeniem do obiegu banknotów i monet euro. W przypadku tak dużego kraju jak Polska może się to okazać sprawą skomplikowaną.

Alternatywnym rozwiązaniem jest tzw. scenariusz madrycki, w którym wprowadzenie euro do obiegu gotówkowego jest poprzedzone okresem przejściowym, w trakcie którego europejska waluta będzie funkcjonować wyłącznie w obiegu bezgotówkowym. Zgodnie z rozporządzeniem Rady UE, „w okresie przejściowym kontrakty, przepisy krajowe i inne instrumenty prawne mogą być sporządzane jako obowiązujące w jednostce euro lub w krajowej jednostce walutowej; w tym okresie nic, co zawarto w niniejszym rozporządzeniu, nie może wpłynąć na prawomocność jakiegokolwiek odniesienia w walucie krajowej, występującym w jakimkolwiek instrumencie prawnym” (por. Rada Unii Europejskiej, 1998).

W okresie przejściowym prawnie obowiązującym środkiem płatniczym pozostałyby banknoty i monety złote, kurs złotego w stosunku do euro zostałby sztywno ustalony, a podmioty mogłyby przeprowadzać transakcje bezgotówkowe w euro zgodnie z zasadą „brak zakazu, brak nakazu”⁵. W

⁵ Podmioty gospodarcze mają w zawieraniu transakcji pełną swobodę wyboru jednej z dwóch walut (narodowej, bądź euro).

przypadku realizacji w Polsce scenariusza madryckiego etap IV należałoby podzielić na dwa podetapy: IVA i IVB, rozgraniczając funkcjonowanie euro wyłącznie w obiegu bezgotówkowym oraz w obiegu bezgotówkowym i gotówkowym.

W przypadku zadań, których realizacja będzie się wiązała z przygotowaniem specjalnej regulacji, należy sprecyzować, czy wskazane unormowania powinny zostać zawarte w ustawie horyzontalnej, nowelizacji do konkretnej ustawy czy też opublikowane w formie wytycznych. Rekomendacje w tej sprawie będą opracowywane w ramach międzyinstytucjonalnej struktury organizacyjnej do spraw wprowadzenia euro w Polsce przez Zespół Roboczy ds. Dostosowań Prawnych.

2.1. USŁUGI FINANSOWE W RAMACH OBROTU BEZGOTÓWKOWEGO

Działania związane z dostosowaniem usług finansowych do funkcjonowania w obszarze nowej waluty obejmują: zaproponowanie rozwiązań legislacyjnych dotyczących zaokrąglania kwot w sektorze finansowym, przystosowanie systemów do okresu podwójnej ekspozycji cen, przeliczenie sald rachunków bankowych, dostosowania stóp procentowych dla depozytów i kredytów, dostosowania bezgotówkowych systemów płatności, aktualizację wartości certyfikatów oraz jednostek funduszy inwestycyjnych i emerytalnych, przewalutowanie polis ubezpieczeniowych, zmianę wartości nominalnych instrumentów dłużnych oraz zmianę cen akcji i wartości kapitałów zakładowych spółek giełdowych.

Przeprowadzając dostosowania szczególnie nacisk należy położyć na **przestrzeganie zasady ciągłości umów, stosowanie podwójnej ekspozycji cen oraz szczegółowe i klarowne informowanie klientów** o zachodzących zmianach, zarówno przed, jak i po dacie wprowadzenia euro do obiegu⁶. Poprzez zasadę ciągłości umów należy rozumieć regułę, iż – zgodnie z rozporządzeniem Rady nr 1103/97 – „**wprowadzenie euro nie skutkuje zmianą żadnego warunku aktu prawnego ani zwolnieniem z wykonania lub usprawiedliwieniem niewykonania jakiegokolwiek aktu prawnego i nie daje żadnej ze stron prawa do jednostronnej zmiany lub rozwiązania takiego aktu**. Niniejszy przepis nie narusza ewentualnych ustaleń stron” (por. Rada Unii Europejskiej, 1997).

Działanie 1: Zaproponowanie rozwiązań legislacyjnych dotyczących zaokrąglania kwot w sektorze finansowym

Przeliczanie kwot wyrażonych w złotych na euro, zgodnie z przyjętym kursem konwersji, będzie w wielu przypadkach związane z koniecznością zaokrąglenia otrzymanej wartości. Zapisy ogólne dotyczące zaokrąglania zostały zawarte w rozporządzeniu Rady nr 1103/97 (por. Rada Unii Europejskiej, 1997).

W rozporządzeniu sprecyzowano, iż kwoty pieniężne, które mają zostać zapłacone lub rozliczone należy, po wymianie na jednostkę euro zgodnie z ogólnie przyjętym kursem konwersji, zaokrąglić w górę lub w dół do najbliższego centa. Jednocześnie jeżeli zastosowanie kursu wymiany daje wynik połowiczny,

⁶ Zarówno gotówkowego jak i bezgotówkowego.

sumę należy zaokrąglić w górę. Do przeliczeń stosować można wyłącznie oficjalny kurs konwersji, a nie np. jego wersję zaokrągloną, lub kurs odwrotny (PLN/EUR).

Powyższe, ogólne reguły zaokrąglania zostały uzupełnione o zapis, iż „wspomniane zasady nie naruszają jakiegokolwiek praktyki, metody lub przepisów krajowych dotyczących zaokrąglania, które zapewniają wyższy stopień dokładności w obliczeniach pośrednich”.

W ramach prac międzyinstytucjonalnej struktury organizacyjnej ds. wprowadzenia euro w Polsce należy zidentyfikować te wartości wyrażone w złotych, które wymagają prezentacji z większą dokładnością, niż tylko dwa miejsca po przecinku (na przykład wartość nominalna akcji, por. Działanie 10). Lista tych wartości, wraz z sugerowanymi dla nich zasadami zaokrąglania, powinna docelowo zostać zawarta w przepisach prawnych towarzyszących wprowadzeniu euro. Wypracowane rozwiązania znajdą następnie zastosowanie zarówno w przypadku obrotu bezgotówkowego, jak i gotówkowego.

➤ *Termin realizacji: etap II*

Działanie 2: Przystosowanie systemów do okresu podwójnej ekspozycji cen

Celem okresu podwójnej ekspozycji cen jest zaznajomienie społeczeństwa z cenami towarów i usług wyrażonymi w euro, zapewnienie przejrzystości procesu zamiany waluty oraz budowanie poczucia bezpieczeństwa konsumentów.

Podwójna ekspozycja cen w trakcie przyjętego ogólnie okresu (zarekomendowanego uprzednio przez Zespół Roboczy ds. Ochrony Konsumentów) powinna objąć wszystkie kwoty, które przed tym okresem były prezentowane w walucie narodowej. W szczególności, wymogiem podwójnej ekspozycji należy objąć:

- środki zgromadzone na bankowych rachunkach bieżących, terminowych i inwestycyjnych;
- wszelkie transakcje dokonywane w systemach bankowości elektronicznej i bankomatach;
- tabele opłat i prowizji oraz wszelkie pozostałe kwoty zamieszczone na stronach internetowych instytucji sektora finansowego;
- wyciągi bankowe.

W zaleceniu Komisji nr 2008/78/WE zawarto zapis, iż „**obowiązkowe podawanie cen w dwóch walutach powinno rozpocząć się jak najszybciej po oficjalnym przyjęciu przez Radę nieodwołalnie ustalonego kursu wymiany** między walutą krajową a euro. Państwa członkowskie powinny zniechęcać sprzedawców detalicznych do podawania cen w dwóch walutach przed oficjalnym przyjęciem kursu wymiany. Państwa członkowskie powinny również wymagać oddzielnego podawania

opłat pobieranych przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą za przyjmowanie płatności w euro w okresie między ustaleniem kursu wymiany a wprowadzeniem euro. **Należy zakazać stosowania kursu wymiany innego niż kurs wymiany przyjęty przez Radę.** Ceny powinny być podawane obowiązkowo w dwóch walutach przez okres minimum sześciu miesięcy oraz maksimum jednego roku po wprowadzeniu euro. Po tym terminie należy zaprzestać podawania cen w dwóch walutach, aby umożliwić obywatelom pełne przyzwyczajenie się do nowej waluty” (por. Komisja Europejska, 2008c).

Zgodnie z zaleceniem Komisji nr 98/287, **należy unikać podawania obok siebie zbyt wielu kwot pośrednich w złotych i w euro**, aby zachować przejrzystość i zrozumiałość prezentowanego zestawu informacji jako całości (np. wyciągu bankowego, informacji prezentowanych na stronach internetowych). **W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się podwójną ekspozycję jedynie wartości końcowej** (por. Komisja Europejska, 1998b). Poszczególnym podsektorom w ramach sektora finansowego zaleca się przygotowanie ujednoczonych formatów podwójnej ekspozycji cen dla wszystkich podmiotów podsektora.

Dobrowolne podawanie cen w dwóch walutach (narodowej i euro) jeszcze przed rozpoczęciem okresu podwójnej ekspozycji powinno być przedmiotem regulacji. W przypadku zainteresowania tą praktyką ze strony podmiotów sektora finansowego, konieczne może się okazać sformułowanie wytycznych. Należy przy tym podkreślić, że podawanie cen w dwóch walutach przed datą uchylecia derogacji wiąże się z ryzykiem dezinformacji społeczeństwa (kurs wymiany nie jest nieodwołalnie ustalony, może ulec zmianie), w związku z czym zaleca się zniechęcać przedsiębiorstwa do tej praktyki.

W ramach prac międzyinstytucjonalnej struktury organizacyjnej ds. wprowadzenia euro w Polsce należy zidentyfikować rodzaje kwot wymagające objęcia okresem podwójnej ekspozycji cen oraz opracować procedury jego wdrożenia. Przygotowania do wprowadzenia okresu podwójnej ekspozycji cen powinny zostać przeprowadzone z uwzględnieniem regulacji prawodawstwa unijnego⁷. Wypracowane rozwiązania znajdują następnie zastosowanie zarówno w przypadku obrotu bezgotówkowego, jak i gotówkowego.

RAMKA 1. OKRES PODWÓJNEJ EKSPOZYCJI CEN^a

Na Słowacji okres podwójnej ekspozycji cen został wyznaczony od 24. sierpnia 2008 r. do 31. grudnia 2009 r. Podwójna ekspozycja cen na Cyprze trwała od 1. września 2007 r. do 30. czerwca 2008 r., a na Malcie od 11. lipca 2007 r. do 30. czerwca 2008 r.

W wytycznych dotyczących prezentowania cen w dwóch walutach przed okresem podwójnej ekspozycji, sformułowanych przez maltański Narodowy Komitet ds. Wprowadzenia Euro (por. National Euro Changeover Committee, 2006a), wskazano, że przed tym okresem:

⁷ Zasady dotyczące okresu podwójnej ekspozycji cen sprecyzowane zostały w zaleceniach Komisji Europejskiej, 98/287/EC (por. Komisja Europejska, 1998b)

- konsument nie mógł zostać zobowiązany do zapłaty w euro;
- oferujący towar/usługę miał prawo odmówić przyjęcia zapłaty w euro;
- ceny podawane w euro nie mogły być bardziej widoczne, niż ceny w lirach maltańskich;
- prezentowana cena wyrażona w euro miała stanowić dokładne przeliczenie ceny wyrażonej w lirach maltańskich zgodnie z przyjętym dla Malty kursem konwersji (0,429300) i zasadami zaokrąglania;
- w przypadku gdyby zapłata w euro wiązała się z poniesieniem przez klienta dodatkowego kosztu, informację na ten temat należało wyraźnie zawrzeć w komunikacie (przy czym wytyczne precyzują ujednoliconą treść komunikatu).

^a Jeśli w treści dokumentu nie zaznaczono inaczej, praktyczne przykłady dotyczące wprowadzenia euro w Słowenii, na Słowacji, na Malcie i na Cyprze opracowano na podstawie publikacji Górski i in. (2009), Górski i in. (2008) oraz Ciszak i in. (2008).

➤ *Termin realizacji: etap II*

2.1.1. USŁUGI BANKOWE

Działanie 3: Przeliczenie sald rachunków bankowych

W momencie wprowadzenia euro do obrotu gotówkowego rachunki bankowe denominowane w złotych należy przekształcić w rachunki denominowane w euro. Tym samym przewalutowaniu ulegną wszystkie depozyty (na rachunkach bieżących i terminowych) i kredyty. Wraz z przeliczeniem stanu rachunków zamianie na nową walutę ulec powinny również m.in. limity dotyczące korzystania z kart płatniczych (związane z korzystaniem z terminali w punktach detalicznych, wypłatami z bankomatów oraz wypłatami w oddziałach banku). Przeliczenia dokonuje się zgodnie z przyjętym kursem konwersji (sześć cyfr znaczących) oraz wytycznymi dotyczącymi dokonywania zaokrągleń (por. Działanie 1). Zgodnie z zaleceniem Komisji nr 98/286/EC, **przewalutowanie kont złotych na euro** po zakończeniu okresu przejściowego **następuje bezpłatnie. Zapis ten Komisja uznaje za prawnie obowiązujący. Jednocześnie zalecono, aby również przewalutowanie konta w trakcie trwania okresu przejściowego** (jeśli zapadnie decyzja o realizacji scenariusza madryckiego wprowadzenia euro) **przeprowadzane było bez pobierania opłaty. Informacje na temat zasad przeliczania środków zgromadzonych na rachunkach bankowych powinny zostać uwypuklone w kampanii informacyjnej** (por. Komisja Europejska, 1998a).

W trakcie okresu przejściowego (jeśli przyjęty zostanie scenariusz madrycki wprowadzenia euro) jednostka walutowa (złoty lub euro), w której prowadzony jest rachunek klienta, pozostaje bez zmian. Umożliwić należy natomiast dokonywanie przelewów w wybranej przez klienta jednostce walutowej dokonując w tym celu – w razie zaistnienia takiej potrzeby – bezpłatnego ich przewalutowania (por. Działanie 5). W rozporządzeniu Rady nr 974/98 zawarto zapis, zgodnie z którym w okresie przejściowym „jednostka euro i jednostki walut krajowych są jednostkami tej samej waluty; należy zapewnić, aby płatności na terenie uczestniczącego Państwa Członkowskiego zapisywano na dobro rachunków w euro albo w odpowiedniej jednostce waluty krajowej; należy zagwarantować, aby płatności w obrębie jednego uczestniczącego Państwa Członkowskiego przez zapis na dobro rachunku mogły być dokonywane bądź w jednostce euro bądź w jednostce waluty krajowej, a także aby ustalenia odnoszące się do płatności przez zapis na dobro rachunku były również stosowane do płatności transgranicznych, które są określane w jednostce euro lub w jednostce waluty krajowej, w której prowadzony jest rachunek wierzyciela (...)” (por. Rada Unii Europejskiej, 1998).

O wszelkich zmianach w zakresie zasad przeliczenia sald rachunków bankowych należy poinformować klientów (por. Punkt 2.3).

RAMKA 2. PRZELICZENIE SALD RACHUNKÓW BANKOWYCH I REALIZACJA PRZELEWÓW W EURO

W słowackiej ustawie horyzontalnej zapisano, że:

- w dniu wprowadzenia euro banki są zobowiązane do przeliczenia na nową walutę wszystkich środków zgromadzonych na rachunkach bankowych, bez pobierania z tego tytułu opłat;
- przeliczenie powinno mieć miejsce po oficjalnym kursie konwersji z zachowaniem odgórnie przyjętych zasad zaokrąglania;
- przeliczoną wartość depozytu należy również podać do wiadomości posiadaczy książeczek bankowych: o saldzie rachunku klient powinien zostać poinformowany poprzez dokonanie wpisu w książeczce przy pierwszym jej przedłożeniu bankowi od daty wprowadzenia euro do obiegu gotówkowego.

Licząc od daty wprowadzenia euro uniemożliwiono dokonywanie elektronicznych przelewów bankowych w koronach słowackich. **Do zakończenia okresu podwójnego obiegu dopuszczalne było natomiast lokowanie środków i dokonywanie płatności w wycofywanej walucie.**

W przypadku wszelkich rozliczeń zainicjowanych, lecz niezrealizowanych przed momentem zamiany korony słowackiej na euro, zapisy umowne obowiązujące w momencie zlecenia

transakcji pozostały w mocy. Jednocześnie kwota transakcji w momencie wprowadzenia euro do obiegu uległa przewalutowaniu zgodnie z kursem konwersji i przyjętymi zasadami zaokrąglania.

Konwersja systemów informatycznych w słowackich bankach trwała od 48 do 70 godzin. Zrezygnowano z propozycji ustanowienia technicznego dnia wolnego dla sektora bankowego, wprowadzając zamiast niego **okres przerwy technicznej** od godz. 21 w dniu 31. grudnia 2008 r. do godz. 2 dnia 1. stycznia 2009 r. Ponadto, przejściowo **wydłużony został również maksymalny czas wykonywania płatności (z obowiązujących dwóch do trzech dni)**. Wszystkie wprowadzone zmiany zostały wyraźnie zasygnalizowane społeczeństwu w kampanii informacyjnej.

➤ *Termin realizacji: etap IV*

Działanie 4: Dostosowania stóp procentowych dla depozytów i kredytów

W momencie przystąpienia Polski do strefy euro dostosowaniu powinny ulec stawki oprocentowania kredytów i depozytów.

W rozporządzeniu Rady nr 1103/97 podkreślono, iż „ogólnie uznawana zasada prawa stanowi, że **wprowadzenie nowej waluty nie ma wpływu na ciągłość umów i innych instrumentów prawnych** (...) w szczególności oznacza to, że w przypadku instrumentów o stałej stopie procentowej **wprowadzenie euro nie zmienia nominalnej stopy procentowej płatnej przez dłużnika**” (por. Rada Unii Europejskiej, 1997).

Doświadczenia krajów członkowskich strefy euro pokazują, iż w przypadku produktów, których oprocentowanie oparte było o stopy i wskaźniki krajowego rynku pieniężnego (w przypadku Polski jest to np. WIBOR3M) zastosowano odpowiednie stawki dla rynku strefy euro (np. EURIBOR3M). Marżę bankową w przypadku kredytów, wyrażoną w punktach procentowych dodawanych do wartości referencyjnej, należy pozostawić bez zmian, zgodnie z zasadą ciągłości umów.

Informacje na temat zasad dostosowań stóp procentowych dla depozytów i kredytów powinny zostać uwypuklone w kampanii informacyjnej. O przeprowadzanych zmianach należy poinformować klientów (por. Punkt 2.3).

RAMKA 3. PRZELICZENIE OPROCENTOWANIA DLA DEPOZYTÓW I KREDYTÓW

Przykładowo, władze cypryjskie przyjęły następujące zasady dotyczące przeliczenia oprocentowania w momencie wprowadzenia euro (por. Central Bank of Cyprus, 2007):

- w przypadku instrumentów o stałym oprocentowaniu stopa procentowa pozostaje niezmienną aż do wygaśnięcia umowy;
- w przypadku instrumentów, których oprocentowanie oparte było o zmienną stopę procentową cypryjskiego rynku międzybankowego (NIBOR), jako stopę odniesienia zastosowano analogiczną stopę europejskiego rynku międzybankowego (EURIBOR);
- w przypadku instrumentów, których oprocentowanie było oparte o stopy cypryjskiego banku centralnego jako punkt odniesienia zastosowano analogiczne stopy EBC;
- w przypadku instrumentów, których oprocentowanie oparte było o stopy procentowe lub indeksy wyżej niewymienione, a odnoszące się do rynku cypryjskiego, zastosowano stopy obliczane w oparciu o analogiczne wartości dla strefy euro.

➤ *Termin realizacji: etap IV*

Działanie 5: Dostosowania bezgotówkowych systemów płatności

Należy przeprowadzić dostosowania terminali płatniczych oraz poleceń internetowych: przelewów, płatności, zleceń stałych i poleceń zapłaty do dokonywania płatności w euro. Wymagać to będzie przede wszystkim zmiany sposobu funkcjonowania bankowych systemów informatycznych oraz systemów rozliczeniowych.

W zaleceniu Komisji nr 98/286 zawarto następujące zapisy dotyczące opłat za **przelewy bankowe** (por. Komisja Europejska, 1998a):

- w trakcie okresu przejściowego (jeśli okres taki zostanie ustanowiony) nie należy pobierać opłat za przeliczenie⁸ płatności przychodzących (zapis uznawany przez Komisję za prawnie obowiązujący) oraz za przeliczenie płatności wychodzących (zalecenie Komisji);
- opłaty za usługi denominowane w euro nie powinny w trakcie okresu przejściowego różnić się od opłat pobieranych za analogiczne usługi denominowane w złotych (zapis uznawany przez Komisję za prawnie obowiązujący).

⁸ Do przeliczenia dochodzi, jeśli rachunek odbiorcy jest denominowany w innej jednostce walutowej niż rachunek, z którego dokonano płatności.

W dniu wprowadzenia euro do obrotu bezgotówkowego zachodzi konieczność dostosowania infrastruktury technicznej i technologicznej do obsługi transakcji dokonywanych **kartami płatniczymi**. Zgodnie z zaleceniem Komisji nr 2008/78/WE, „wszystkie elektroniczne terminale kasowe należy przestawić na euro od dnia jego wprowadzenia. Konsumentów należy zachęcać do częstszego dokonywania płatności elektronicznych w pierwszych dniach po wprowadzeniu nowej waluty” (por. Komisja Europejska, 2008c).

RAMKA 4. DOSTOSOWANIE TERMINALI PŁATNICZYCH

Doświadczenia nowych krajów członkowskich strefy euro wskazują, iż dostosowanie terminali płatniczych (ang. *point of sales*, POS) przebiegło sprawnie, a płatności kartą zostały umożliwione już w pierwszych godzinach od wprowadzenia waluty do obiegu.

W Słowenii dostosowanie terminali płatniczych zostało zakończone w godzinach porannych dnia wprowadzenia euro (1. stycznia 2007 r.).

Na Słowacji sieć terminali płatniczych została w pełni dostosowana do obsługi transakcji w nowej walucie do godz. 2:00 dnia 1. stycznia 2009 r.

Na Cyprze wszystkie terminale płatnicze zostały automatycznie dostosowane o północy z dnia 31. grudnia 2007 r. na 1. stycznia 2008 r. (por. Kronides, 2008).

W ramach prac międzyinstytucjonalnej struktury organizacyjnej ds. wprowadzenia euro w Polsce należy tym samym ocenić, czy wprowadzenie euro będzie się wiązać z koniecznością wymiany lub modernizacji infrastruktury technicznej (wydane karty płatnicze, terminale płatnicze u akceptantów), a także zaplanować zadania związane z aktualizacją sposobu rozliczania transakcji przez agenta rozliczeniowego (informatyczne systemy rozliczeniowe).

Wraz z wprowadzeniem euro do obiegu gotówkowego zaktualizowane powinny zostać również umowy zawarte przez agentów rozliczeniowych z akceptantami. W szczególności przeliczeniu na euro (według oficjalnego kursu konwersji, zgodnie z przyjętymi ogólnie zasadami zaokrąglania) powinny ulec wszystkie kwoty zawarte w tych umowach – przy zachowaniu zasady ciągłości umów.

Dostosowania do członkostwa w strefie euro powinny objąć również płatności czekowe (zarówno czeki gotówkowe, jak i rozrachunkowe).

RAMKA 5. DOSTOSOWANIA PŁATNOŚCI CZEKOWYCH

Na Cyprze czeki denominowane w funtach cypryjskich wystawione po dacie wprowadzenia euro do obiegu gotówkowego uznano za prawnie nieobowiązujące. W ostatnich miesiącach 2007 r. społeczeństwo zostało zaopatrzone w książeczki czekowe z symbolami euro. Czeki denominowane w funtach cypryjskich, lecz wystawione jeszcze przed €-day były realizowane przez banki (wypłata w euro po przeliczeniu zgodnie z kursem konwersji) w okresie 6 miesięcy od daty wystawienia. Wyjątek stanowiły czeki, na których wyraźnie zaznaczono krótszy niż 6 miesięcy maksymalny czas realizacji. W takim przypadku bank był zobowiązany do realizacji czeku tylko do dnia wskazanego na dokumencie. Analogiczne reguły dotyczące realizacji czeków zostały przyjęte na Malcie.

System rozliczeniowy oraz system rozrachunkowy mogą wymagać dostosowania do funkcjonowania w strefie euro. Wszelkie dane oraz dokumenty związane z przekazywaniem funduszy lub papierów wartościowych między instytucjami finansowymi powinny zostać zaktualizowane, aby uwzględniały przepływy środków denominowane w walucie europejskiej.

Informacje na temat zasad funkcjonowania transakcji bezgotówkowych (w szczególności terminali płatniczych i systemów bankowości elektronicznej) powinny zostać uwypuklone w kampanii informacyjnej.

➤ *Termin realizacji: etap IV*

Działanie 6: Dostosowanie systemu rozrachunków wysokokwotowych

Wraz z wprowadzeniem euro do obiegu bezgotówkowego rozrachunek transakcji obsługiwanych przez system SORBNET będzie prowadzony poprzez paneuropejski system TARGET2. Obecnie połączenie banków komercyjnych z systemem TARGET2-NBP jest możliwe bezpośrednio, za pośrednictwem innego banku komercyjnego (bezpośredniego uczestnika TARGET2-NBP) lub za pośrednictwem Narodowego Banku Polskiego (system SORBNET-EURO). Możliwość połączenia za pośrednictwem banku centralnego wygaśnie jednak 18. maja 2012 r. (cztery lata po przystąpieniu NBP do systemu TARGET2), co będzie się również wiązało z likwidacją systemu SORBNET-EURO.

Do kompetencji banku centralnego należy przygotowanie procedur, które zapewnią płynne przejście z systemu SORBNET do systemu TARGET2, uwzględniając konieczność zamknięcia systemu SORBNET.

➤ *Termin realizacji: etap IV*

2.1.2. USŁUGI INWESTYCYJNE, UBEZPIECZENIOWE, OBRÓT PAPIERAMI WARTOŚCIOWYMI

Działanie 7: Aktualizacja wartości certyfikatów i jednostek funduszy inwestycyjnych i emerytalnych

Przewalutowania na dzień wprowadzenia euro do obiegu gotówkowego będzie wymagać wartość certyfikatów inwestycyjnych, jednostek uczestnictwa i jednostek rozrachunkowych. Przeliczenia należy dokonać zgodnie z ogólnie przyjętym kursem konwersji i regułami zaokrąglania (por. Działanie 1). O zaktualizowanej wartości posiadanych certyfikatów i jednostek klienci powinni **zostać poinformowani w specjalnym komunikacie** (por. Działanie 19).

➤ *Termin realizacji: etap IV*

Działanie 8: Przewalutowanie polis ubezpieczeniowych

Z dniem wprowadzenia euro do obrotu gotówkowego przewalutowaniu należy poddać polisy ubezpieczeniowe uwzględniając m.in. sumę ubezpieczenia, wartość należnych składek ubezpieczeniowych, wartość wkładu własnego (franszyza integralna i redukcyjna). Przeliczenia należy dokonać zgodnie z ogólnie przyjętym kursem konwersji i regułami zaokrąglania (por. Działanie 1). O mających nastąpić zmianach wartości polisy ubezpieczeniowej należy poinformować klientów (por. Działanie 19).

➤ *Termin realizacji: etap IV*

Działanie 9: Zmiana wartości nominalnych instrumentów dłużnych

Wraz z wprowadzeniem euro do obiegu gotówkowego należy dokonać przeliczenia wartości nominalnej wyemitowanych instrumentów dłużnych. W okresie przejściowym denominowanie w euro emitowanych wówczas instrumentów dłużnych jest możliwe zgodnie z zasadą „brak nakazu, brak zakazu”. Przeliczenie na euro wartości nominalnej instrumentów dłużnych wyemitowanych w złotych przed wprowadzeniem euro do obiegu bezgotówkowego będzie natomiast możliwe wyłącznie w wyniku porozumienia między emitentem a posiadaczami obligacji.

Propozycje rozwiązań dotyczących przewalutowania obligacji zostaną opracowane przez Zespół Roboczy ds. Sektora Finansowego i Stabilności Finansowej we współpracy z Zespołem Roboczym ds. Przedsiębiorstw Niefinansowych. Konsultacje między zespołami powinny mieć na celu ujednoczenie zasad przewalutowania papierów wartościowych wśród emitentów obligacji bez względu na formę własności i przynależność sektorową przedsiębiorstwa. Przeliczeniu na euro należy również poddać wartości nominalne papierów dłużnych zapisane w rejestrach Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych.

RAMKA 6. PRZELICZENIE WARTOŚCI NOMINALNYCH INSTRUMENTÓW DŁUŻNYCH

Na Malcie wartość nominalna pakietów instrumentów dłużnych równa 100 lir maltańskich została przeliczona na euro zgodnie z kursem konwersji 0,429300. Otrzymałą cenę €232,937339 zaokrąglono **w górę do liczby całkowitej** (€233). W przypadku posiadania obligacji o większej wartości (będącej jednak zawsze wielokrotnością 100) przeliczenie i zaokrąglenie następowało na poziomie pojedynczych podmiotów, a następnie stan posiadania podmiotów sumowano (metoda *bottom – up*). Np. 11 pakietów obligacji (1100 lir maltańskich) warte było po konwersji €2562,310738, co zaokrąglono do €2563.

W rezultacie łączna wartość emisji obligacji została ustalona poprzez zsumowanie indywidualnych stanów posiadania.

➤ *Termin realizacji: etap IV*

Działanie 10: Zmiana cen akcji i wartości kapitałów zakładowych spółek giełdowych

Wraz z wprowadzeniem euro do obiegu bezgotówkowego notowania spółek giełdowych powinny zostać przeliczone na euro. Analogiczna zmiana powinna dotyczyć cenowych indeksów giełdowych.

Wraz z wprowadzeniem euro do obiegu gotówkowego konwersji podlega również wartość kapitału zakładowego spółek, co – oprócz informacji w sprawozdaniach finansowych przedsiębiorstw – powinno znaleźć odzwierciedlenie w systemie Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych.

Nadrzędną zasadą w procesie przeliczenia na euro wartości nominalnej udziałowych papierów wartościowych powinno być zachowanie proporcji między pakietami udziałów znajdującymi się w posiadaniu poszczególnych inwestorów. Przyjęte reguły konwersji nie powinny przy tym obligować żadnego z inwestorów do sprzedania choćby części posiadanych przez niego udziałów (zgodnie z zasadą ciągłości umów).

RAMKA 7. PRZELICZENIE KAPITAŁU ZAKŁADOWEGO PRZEDSIĘBIORSTW

Na Malcie reguły przeliczania wartości kapitału zakładowego przedsiębiorstw na euro zostały zawarte w wytycznych Narodowego Komitetu ds. Wprowadzenia Euro (por. National Euro Changeover Committee, 2006b i 2006c).

Wraz z wprowadzeniem euro do obiegu gotówkowego i bezgotówkowego (€ - day) wyrażony w lirach maltańskich kapitał zakładowy przedsiębiorstw został przeliczony na europejską walutę zgodnie z przyjętym kursem konwersji. Uznano przy tym, iż zmiana ta nie wymaga

specjalnej akceptacji ze strony akcjonariuszy spółki.

Przeliczenie kapitału zakładowego było dokonywane na poziomie pojedynczego udziału, po czym cenę udziału wyrażoną w euro zaokrąglano do 6 miejsc po przecinku, zgodnie z przyjętymi zasadami zaokrąglania. W celu obliczenia wartości kapitału zakładowego należało pomnożyć otrzymaną kwotę przez liczbę udziałów (zasada *bottom – up*).

Ustalenie nominalnej wartości udziału w postaci ceny okrągłej (bądź ceny o ograniczonej liczbie miejsc po przecinku, np. €2,50) wymagało decyzji o restrukturyzacji kapitału spółki. Decyzja taka leżała jednak wyłącznie w gestii udziałowców przedsiębiorstwa i miała charakter dobrowolny.

W maltańskim odpowiedniku KDPW przewalutowanie papierów wartościowych miało miejsce w terminie od 29. grudnia 2007 r. (sobota) do 2. stycznia 2008 r. (środa), tak aby wznowienie obrotu było możliwe od 3. stycznia 2008 r. Numery ISIN przypisane papierom wartościowym pozostały niezmienione.

➤ *Termin realizacji: etap IV*

2.2. WPROWADZENIE DO OBIEGU BANKNOTÓW I MONET EURO

Wprowadzenie do obiegu banknotów i monet euro będzie się wiązać z koniecznością przygotowania banków do procesów zaopatrzenia wstępnego i zaopatrzenia wtórnego, zaopatrzeniem społeczeństwa w zestawy startowe monet euro, dostosowaniem bankomatów do realizacji transakcji w euro, określeniem zasad procesu bezpro wizyjnej wymiany pieniądza gotówkowego na euro przez bank centralny i banki komercyjne, odpowiednią organizacją pracy oddziałów bankowych w dniach poprzedzających i następujących bezpośrednio po dacie wprowadzenia euro do obiegu gotówkowego oraz przeprowadzeniem szkoleń pracowniczych z zakresu rozpoznawania fałszywych banknotów euro.

Należy oczekiwać, iż wielkość zapotrzebowania na banknoty i monety euro oraz logistyka procesu ich przekazania z banku centralnego do banków komercyjnych zostaną określone przez Zespół Roboczy ds. Wprowadzenia Banknotów i Monet Euro, któremu przewodniczy przedstawiciel Narodowego Banku Polskiego.

Działanie 11: Przygotowanie banków komercyjnych do uczestnictwa w procesie zaopatrzenia wstępnego (frontloading) i do wycofywania złotego z obiegu

Zaopatrzenie wstępne (ang. *frontloading*) pozwala na rozłożenie w czasie dystrybucji banknotów i monet euro z banku centralnego do oddziałów banków komercyjnych, co – wraz z następującym po tym zaopatrzeniem wtórnym – przyczynia się do sprawnego przeprowadzenia wymiany pieniądza gotówkowego, zmniejsza trudności logistyczne oraz prowadzi do obniżenia kosztów związanych z podwójnym obiegiem walutowym.

Dystrybucja banknotów i monet związana z zaopatrzeniem wstępnym i wtórnym rozpoczyna się zwykle na około 3 miesiące przed datą wprowadzenia euro do obrotu gotówkowego (por. Komisja Europejska, 2008b), jednak nie wcześniej niż na 4 miesiące przed tą datą (por. Europejski Bank Centralny, 2006a).

Z punktu widzenia podmiotów sektora finansowego zaopatrzenie wstępne wiąże się z następującymi zadaniami:

- **Przekazanie aktywów zabezpieczających przez podmioty objęte zaopatrzeniem wstępnym.** Na mocy wytycznych EBC nr 2006/9, do uczestnictwa w procesie zaopatrzenia wstępnego mogą być dopuszczone wyłącznie te podmioty, które dostarczą do banku centralnego aktywa stanowiące zabezpieczenie otrzymanej gotówki euro⁹ (por. Europejski Bank Centralny, 2006a). W wytycznych zapisano, iż banknoty i monety euro przekazane uprawnionym do tego podmiotom w ramach zaopatrzenia wstępnego, obciążają rachunki tych podmiotów, prowadzone przez bank centralny, kwotą odpowiadającą ich wartości nominalnej. Jednocześnie, banknoty i monety euro zwrócone przez podmioty uprawnione do uczestnictwa w procesie zaopatrzenia wstępnego są księgowane w drodze odpowiedniego uznania rachunków tych podmiotów prowadzonych przez bank centralny.
- **Uzgodnienie kształtu umów zawieranych między Narodowym Bankiem Polskim i instytucjami sektora finansowego objętymi procesem zaopatrzenia wstępnego.** Proces zaopatrzenia wstępnego może zostać rozpoczęty dopiero w momencie podpisania umów między Narodowym Bankiem Polskim a podmiotami zakwalifikowanymi do procesu zaopatrzenia wstępnego. Wymagane zapisy umowne sprecyzowano w rozdziałach III i IV wytycznych EBC/2006/9 (por. Europejski Bank Centralny, 2006a).
- **Przygotowanie podmiotów uczestniczących w procesie zaopatrzenia wstępnego do przechowywania banknotów i monet euro.** W myśl przywołanych wytycznych, podmioty objęte zaopatrzeniem wstępnym powinny zapewnić przechowywanie w pomieszczeniach skarbcowych banknotów i monet euro pochodzących z zaopatrzenia wstępnego **oddzielnie od innych banknotów i monet euro, innych środków walutowych lub innych wartości, a warunki przechowywania muszą spełniać odpowiednie warunki bezpieczeństwa.** Wskazane zapisy sprecyzowano celem zapobieżenia zniszczeniu, kradzieży, kradzieży połączonej z rozbojem lub jakimkolwiek innym przyczynom przedwczesnego wprowadzenia do obiegu.
- **Przygotowanie logistyczne do wycofywania złotego z obiegu.** Wymiana złotego na euro w obrocie gotówkowym będzie się wiązała z napływem znacznych ilości banknotów i monet złotych do banków komercyjnych. Należy zagwarantować dostępność pomieszczeń, w których

⁹Definicję aktywów zabezpieczających, określonych w treści wytycznych mianem *kwalifikowanych zabezpieczeń*, zawarto w artykule 8 wytycznych EBC/2006/9

waluta będzie przechowywana przed przekazaniem jej do NBP oraz sprecyzować warunki transportu wycofywanych banknotów i monet.

➤ *Termin realizacji: etap II i III*

Działanie 12: Koordynacja procesu przekazania banknotów i monet euro z banków komercyjnych do sektora przedsiębiorstw (sub-frontloading) oraz procesu wycofywania złotego z obiegu.

Zaopatrzenie wtórne (ang. *sub-frontloading*) obejmuje dystrybucję banknotów i monet euro przez podmioty objęte zaopatrzeniem wstępnym do sektora sprzedawców detalicznych. Proces ten przyczynia się do rozłożenia w czasie dystrybucji banknotów i monet euro, dając przy tym sprzedawcom detalicznym możliwość wcześniejszego zaznajomienia się z nową walutą.

Zgodnie z zaleceniem Komisji nr 2008/78/WE, „należy przedsięwziąć środki doraźne w celu ułatwienia zaopatrzenia placówek handlowych za pośrednictwem banków w gotówkę i zredukowania trudności związanych ze wzrostem ilości gotówki w placówkach handlowych” (por. Komisja Europejska 2008c).

Z punktu widzenia sektora instytucji finansowych realizacja procesu zaopatrzenia wtórnego będzie się wiązać z wykonaniem następujących zadań:

- **Oszacowanie zapotrzebowania na banknoty i monety euro u sprzedawców detalicznych.** Oszacowanie powinno zostać przeprowadzone w ramach współpracy Zespołu Roboczego ds. Wprowadzenia Banknotów i Monet Euro z Zespołem Roboczym ds. Przedsiębiorstw Niefinansowych. **Należy mieć na uwadze możliwość przeszacowania realnego zapotrzebowania na banknoty i monety euro przez podmioty sektora handlu detalicznego** (sytuację taką zaobserwowano na Słowacji).
- **Uzgodnienie postanowień umownych** między podmiotami objętymi zaopatrzeniem pierwotnym a podmiotami objętymi zaopatrzeniem wtórnym. Zapisy umowy powinny precyzować m.in. rozgraniczenie odpowiedzialności podmiotów obejmujących banknoty i monety euro w ramach zaopatrzenia wtórnego za obejmowane środki oraz zobowiązanie się tych podmiotów do umożliwienia kontroli sprawdzającej, czy zastosowany przez nie poziom zabezpieczeń jest wystarczający (por. Europejski Bank Centralny, 2006a oraz Europejski Bank Centralny, 2008)
- **Koordynacja** procesu przekazywania wycofywanych banknotów i monet złotych z przedsiębiorstw do banków.

RAMKA 8. ZAOPATRZENIE WTÓRNE W BANKNOTY I MONETY EURO

Dotychczasowe doświadczenia m.in. Włoch (2002 r.) i Malty (2008 r.) wskazują, iż zbyt rygorystyczne przestrzeganie wytycznych EBC w zakresie warunków zaopatrzenia wtórnego może zniechęcić podmioty sektora handlu detalicznego do uczestnictwa w tym procesie. Taka sytuacja prowadzi z kolei do zwiększonego popytu na banknoty i monety euro w dniu wprowadzenia waluty do obiegu gotówkowego, co może zakłócić płynny przebieg procesu wymiany.

W celu maksymalizacji zainteresowania ze strony przedsiębiorców procesem zaopatrzenia wtórnego, sugeruje się przedsięwzięcie następujących środków:

- przeprowadzenie kampanii informacyjnej mającej na celu zachęcenie przedsiębiorców do udziału w tym procesie;
- wprowadzenie uproszczonej procedury zaopatrzenia wtórnego stosowanej w przypadkach niewielkich ilości banknotów i monet (por. Europejski Bank Centralny 2008);
- uruchomienie przez banki w dniu wprowadzenia euro do obiegu gotówkowego odrębnych punktów obsługi przeznaczonych dla tych sprzedawców detalicznych, którzy nie będą w stanie spełnić warunków nawet uproszczonej procedury zaopatrzenia wtórnego (por. Komisja Europejska, 2008c).

➤ *Termin realizacji: etap III*

Działanie 13: Zaopatrzenie obywateli w zestawy startowe monet euro (*mini kits*)

Podmioty zaangażowane w proces zaopatrzenia wstępnego i wtórnego biorą udział w dystrybucji zestawów startowych monet euro dla obywateli. Wymagać to może **odpowiednich dostosowań organizacyjnych (uruchomienie dodatkowych stanowisk obsługi klienta w bankach)**.

Poprzez zestaw startowy rozumie się komplet narodowych monet euro sprzedawany obywatelom w okresie około trzech tygodni poprzedzających wprowadzenie waluty do obrotu gotówkowego (por. Komisja Europejska, 2008c). Sprzedaż zestawów startowych pozwala społeczeństwu na zaznajomienie się z nową walutą, odciąża sklepy jako jedyne źródło dystrybucji monet oraz skraca czas oczekiwania w kolejkach (obywatel jest w stanie zapłacić dokładną kwotę za produkt, bez konieczności wydawania reszty przez kasjera). Doświadczenia obecnych państw członkowskich strefy euro wskazują na **duże zainteresowanie społeczeństwa zestawami startowymi**.

Zgodnie z zaleceniem Komisji nr 2008/78/WE „należy przewidzieć specjalne przepisy dla detalicznych placówek handlowych, uwzględniające w szczególności udostępnienie zestawów monet euro sprzedawcom detalicznym. Aby zachęcić placówki handlowe do zaopatrywania się w nową walutę za pośrednictwem banków, należy zaoferować im atrakcyjne warunki w zakresie obciążeń odroczonej”. Tym samym należy przygotować również zestawy startowe przeznaczone dla przedsiębiorców – zwłaszcza dla tych, którzy nie spełnili wymogów koniecznych do uczestnictwa w procesie zaopatrzenia wtórnego (por. Komisja Europejska, 2008c).

Zakłada się, iż określenie podaży zestawów startowych oraz warunków ich sprzedaży zostanie dokonane w toku prac Zespołu Roboczego ds. Wprowadzenia Banknotów i Monet Euro we współpracy z Zespołem Roboczym ds. Przedsiębiorstw Niefinansowych. Informacja o dystrybucji pakietów startowych powinna zostać upowszechniona w trakcie kampanii informacyjnej, której zaprojektowanie leży w gestii Zespołu Roboczego ds. Strategii Komunikacyjnej.

RAMKA 9. ZESTAWY STARTOWE MONET EURO

Na Cyprze w ofercie dla podmiotów gospodarczych znalazło się około 40 000 pakietów startowych o wartości jednostkowej 172 EUR, spośród których sprzedano 22 000 zestawów.

Pakiety składały się z bilonu w tubach, dzięki czemu niesprzedane zestawy mogły zostać bez problemu wykorzystane przez banki po dniu wprowadzenia euro (por. Komisja Europejska, 2008a).

Dalsze 250 000 minipakietów o wartości jednostkowej 10 CYP (17,09 EUR) skierowano do sprzedaży detalicznej od 3 grudnia 2007 r. Nabywców znalazło około 189 000 tych pakietów¹⁰. Jak wynika z sondażu przeprowadzonego przez Eurobarometr, ponad 70% nabywców minipakietu wykorzystało go po wprowadzeniu euro, natomiast około 20% zachowało go w stanie nienaruszonym (por. Górska i in., 2008).

Po wprowadzeniu euro niesprzedane minipakiety zostały wyeksportowane z przeznaczeniem do sprzedaży kolekcjonerom za granicą. W pierwszych trzech tygodniach stycznia na eksport trafiły cypryjskie monety euro o wartości 3,5 mln EUR.

Na Malcie sprzedano wszystkie spośród 33 000 pakietów startowych dla przedsiębiorstw, o wartości jednostkowej 131 EUR.

Na Słowacji sprzedaż mini zestawów monet euro (o wartości 16,60 EUR) rozpoczęto 1. grudnia 2008 r. Już do 5. grudnia sprzedanych zostało 81% spośród przewidzianych pakietów startowych. W związku z tym bank centralny zalecił ograniczenie sprzedaży do maksymalnie 10 zestawów na osobę. Zainteresowanie pakietami monet spowodowane było

¹⁰ Dla porównania, liczba ludności na Cyprze na koniec 2007 roku wyniosła 789,3 tys. osób.

bowiem w dużej mierze bliskością okresu świątecznego i kupowaniem ich jako prezenty. Fakt ten należy mieć na uwadze również w Polsce przy określaniu podaży mini zestawów przed przyjęciem euro.

➤ *Termin realizacji: etapy III i IV*

Działanie 14: Dostosowanie bankomatów do wypłaty banknotów euro

Pomimo dystrybucji pakietów startowych (por. Działanie 13) oraz możliwości zakupu europejskiej waluty w kantorach jeszcze przed jej wprowadzeniem do obrotu gotówkowego, należy się spodziewać, że głównym źródłem zaopatrzenia społeczeństwa w euro będą bankomaty.

Płynne przestawienie bankomatów do wydawania banknotów euro od godziny 00:00 w dniu wprowadzenia euro do obrotu gotówkowego będzie miało **istotne znaczenie dla społecznego odbioru procesu przejścia na nową walutę**. Za realizację zadania w ramach międzyinstytucjonalnej struktury ds. wprowadzenia euro w Polsce odpowiada Zespół Roboczy ds. Wprowadzenia Banknotów i Monet Euro.

Dostosowanie bankomatów wymaga podjęcia następujących działań:

- **Przystosowanie do wydawania banknotów euro.** W zależności od ilości kaset w bankomacie (cztery lub dwie), w części z nich mogą zostać złożone banknoty euro (w pozostałych nadal złote), których wydawanie będzie wymagać wyłącznie elektronicznej aktywacji o godzinie 00:00. Należy dopilnować, aby od rozpoczęcia dnia wprowadzenia europejskiej waluty do obiegu gotówkowego żaden bankomat nie wydawał banknotów złotych. Zgodnie z zaleceniem Komisji nr 2008/78/WE, „**bankomaty, które z przyczyn technicznych nie mogą zostać przystosowane do wydawania nowej waluty, powinny zostać zamknięte**. Podejmowanie gotówki i jej wymianę w instytucjach kredytowych w przeciągu dwóch tygodni poprzedzających przejście na euro i następujących po nim należy przeprowadzać głównie **w banknotach o niskim nominale**” (por. Komisja Europejska, 2008c; pogrubienie autora). Wydawanie banknotów o niskim nominale (przede wszystkim 10€ i 20€) ma za zadanie ułatwić wydawanie reszty podmiotom handlowym w pierwszych dniach funkcjonowania euro w obrocie gotówkowym. Należy przy tym zapewnić, że nie dojdzie do wyczerpania banknotów euro w kasetach bankomatów.
- **Dostosowanie do wymogów podwójnej ekspozycji cen.** W okresie podwójnej ekspozycji cen, którego długość zostanie określona przez władze krajowe¹¹, wszystkie kwoty wyświetlane na

¹¹ Zgodnie z zaleceniem Komisji, podwójną ekspozycję cen należy rozpocząć jak najszybciej po oficjalnym przyjęciu przez Radę nieodwołalnie ustalonego kursu wymiany między walutą krajową a euro. Ceny powinny być podawane obowiązkowo w dwóch walutach przez okres minimum sześciu miesięcy oraz maksimum jednego roku po wprowadzeniu euro (por. Komisja Europejska, 2008c).

ekranach bankomatów oraz drukowane na potwierdzeniach powinny być podawane w dwóch walutach.

RAMKA 10. DOSTOSOWANIE BANKOMATÓW DO WYDAWANIA BANKNOTÓW EURO

Liczba pobrań środków z bankomatów w pierwszym dniu obowiązywania nowej waluty na Cyprze wyniosła 22 445 i była o 33% wyższa od liczby pobrań w analogicznym dniu roku poprzedniego. 2. stycznia 2008 r. liczba pobrań była o 40% wyższa niż rok wcześniej (por. Kronides 2008).

Należy podkreślić, iż wszystkie cypryjskie i maltańskie bankomaty (odpowiednio 550 i 154 urządzenia) zostały przystosowane do wydawania euro (wyłącznie banknoty 10€ i 20€) już 1. stycznia 2008 r. W warunkach polskich, z uwagi na liczbę bankomatów, operacja ta będzie jednak wymagała zdecydowanie większego wysiłku koordynacyjnego – na koniec czerwca 2009 r. posiadacze kart mieli w Polsce dostęp do 14 548 bankomatów (por. Narodowy Bank Polski, 2009b).

W Słowenii planowano, iż do 1. stycznia 2007 r. przeprogramowanych zostanie 60-70% bankomatów. W rzeczywistości, do końca dnia 1. stycznia banknoty euro (10€ i 20€) wypłacało już 93% spośród ok. 1500 bankomatów, a do 3. stycznia 2007 r. – 100% bankomatów. Jednocześnie liczba wypłat była w pierwszych dniach stycznia 2007 r. mniejsza niż średnia liczba wypłat w pierwszych dniach stycznia 2006 r., co jednak może wynikać z wysokiego poziomu zaznajomienia społeczeństwa słoweńskiego z europejską walutą jeszcze przed przystąpieniem Słowenii do strefy euro (sąsiedztwo dwóch krajów – Austrii i Włoch – będących już członkami strefy euro, turystyka).

Na Słowacji dostosowywanie bankomatów rozpoczęło się o godz. 21:00 w dniu poprzedzającym wprowadzenie nowej waluty do obiegu gotówkowego (31. grudnia 2008 r.). Od rozpoczęcia dnia 1. stycznia 2009 r. banknoty euro (głównie €10 i €20) wydawane były przez 28% bankomatów, natomiast o godz. 8:00 tego dnia już przez 96% bankomatów.

Problemem słowackim, którego należy unikać przy wprowadzaniu euro w Polsce, był brak podwójnej ekspozycji cen na ekranach bankomatów.

➤ *Termin realizacji: etap IV*

Działanie 15: Określenie zasad procesu bezprowizyjnej wymiany pieniądza gotówkowego na euro przez bank centralny i banki komercyjne

Od dnia wprowadzenia euro do obiegu gotówkowego, Narodowy Bank Polski oraz banki komercyjne powinny umożliwić obywatelom bezprowizyjną wymianę złotych na walutę europejską. Sprecyzowania wymaga długość okresu, w którym wymiana będzie możliwa, jak również maksymalna kwota, którą będzie można jednorazowo wymienić w oddziale banku. Bezprowizyjna wymiana w bankach komercyjnych powinna być możliwa zarówno dla klientów banku, jak i dla osób nie będących ich klientami.

W rozporządzeniu Rady WE nr 2169/2005, nowelizującym rozporządzenie Rady nr 974/98, zawarto zapis, iż „w okresie, o którym mowa w ust. 1 (okres podwójnego obiegu, trwający nie dłużej niż 6 miesięcy – przyp. aut.), instytucje kredytowe w uczestniczących Państwach Członkowskich przyjmujących euro po dniu 1 stycznia 2002 r. wymieniają banknoty i monety denominowane w jednostce waluty krajowej tego Państwa Członkowskiego, będące w posiadaniu **klientów tych banków**, na banknoty i monety denominowane w euro, **bez opłat, do pułapu, który może zostać ustalony w prawie krajowym**. Instytucje kredytowe mogą wymagać otrzymania powiadomienia, jeżeli kwota do wymiany przekracza pułap ustalony w prawie krajowym lub, w przypadku braku takich przepisów, ustalony przez te instytucje i odpowiadający kwocie przypadającej na gospodarstwo domowe.

Instytucje kredytowe wymieniają banknoty i monety denominowane w jednostce waluty krajowej tego Państwa Członkowskiego **osobom innym niż ich klienci, bez opłat do pułapu ustalonego w prawie krajowym** lub, w przypadku braku takich przepisów, ustalonego przez te instytucje.

Prawo krajowe może ograniczyć obowiązek wynikający z poprzednich dwóch akapitów do konkretnych rodzajów instytucji kredytowych. Prawo krajowe może również rozszerzyć ten obowiązek na inne osoby” (por. Rada Unii Europejskiej, 2005).

RAMKA 11. HARMONOGRAM WYMIANY BANKNOTÓW I MONET JEDNOSTEK NARODOWYCH W BANKACH KOMERCYJNYCH

W Słowenii bezpłatna wymiana tolarów na euro (po nieodwołalnym kursie wymiany) za pośrednictwem banków komercyjnych była możliwa do 1. marca 2007 r. Po tej dacie bezpłatną wymianę prowadzi nadal bank centralny. Z informacji podanej przez Komisję Europejską wynika, iż pod koniec stycznia 2007 r. zaledwie 8,5% banknotów tolarowych było nadal w obiegu (por. Komisja Europejska, 2007b).

Na Cyprze banki komercyjne i instytucje kredytowe zdecydowały się bezpłatnie wymieniać walutę krajową na euro do 30. czerwca 2008 r. Do końca stycznia wycofano z obiegu około 75% środków w funtach cypryjskich (por. Komisja Europejska, 2008a).

Na Malcie bezprowizyjna wymiana w bankach komercyjnych możliwa była do 31. marca 2008 r. Do końca stycznia wycofano z obiegu około 65% środków w lirach maltańskich (por. Komisja Europejska, 2008a).

W przypadku Słowacji banki komercyjne zobowiązały się prowadzić bezprowizyjną wymianę korony słowackiej do 30. czerwca 2009 r. (monety) i 31. grudnia 2009 r. (banknoty). Na koniec stycznia 2009 r. z obiegu wycofano ok. 80% wartości koron słowackich znajdujących się w obiegu pod koniec 2008 roku.

W rozporządzeniu Rady nr 974/98 sprecyzowano, że „zgodnie z prawem lub praktyką uczestniczących Państw Członkowskich, emitenci banknotów i monet nadal będą przyjmować, na wymianę z euro, wcześniej wyemitowane przez siebie banknoty i monety według odpowiedniego kursu wymiany” (por. Rada Unii Europejskiej, 1998). Tym samym organom krajowym pozostawia się ustalenie długości okresu, w którym Narodowy Bank Polski będzie prowadził wymianę banknotów i monet złotych na euro.

Zgodnie z art. 52 Statutu ESBC i EBC oraz wytycznymi EBC/2006/10 również pozostałe banki centralne Eurosystemu są zobowiązane do wymiany waluty narodowej nowego kraju członkowskiego Eurosystemu na euro przez okres co najmniej dwóch pierwszych miesięcy od daty przystąpienia kraju do unii walutowej (por. Europejski Bank Centralny, 2006b). Decyzja o przedłużeniu okresu wymiany ponad 2 miesiące leży w gestii danego banku centralnego Eurosystemu.

**RAMKA 12. HARMONOGRAM WYMIANY BANKNOTÓW I MONET JEDNOSTEK
NARODOWYCH PRZEZ BANKI CENTRALNE KRAJÓW STREFY EURO**

Kraj	Data wprowadzenia euro w formie gotówkowej	Wymiana banknotów do dnia	Wymiana monet do dnia
Belgia	1 stycznia 2002	bezterminowo	31 grudnia 2004 r.
Niemcy	1 stycznia 2002	bezterminowo	bezterminowo
Irlandia	1 stycznia 2002	bezterminowo	bezterminowo
Grecja	1 stycznia 2002	1 marca 2012 r.	1 marca 2004 r.
Hiszpania	1 stycznia 2002	bezterminowo	bezterminowo
Francja	1 stycznia 2002	17 lutego 2012 r.	17 lutego 2005 r.
Włochy	1 stycznia 2002	29 lutego 2012 r.	29 lutego 2012 r.
Cypr	1 stycznia 2008	31 grudnia 2017 r.	31 grudnia 2009 r.
Luksemburg	1 stycznia 2002	bezterminowo	31 grudnia 2004 r.
Malta	1 stycznia 2008	31 stycznia 2018 r.	1 lutego 2010 r.
Holandia ^a	1 stycznia 2002	1 stycznia 2032 r.	1 stycznia 2007 r.
Austria	1 stycznia 2002	bezterminowo	bezterminowo
Portugalia	1 stycznia 2002	28 lutego 2022 r.	31 grudnia 2002 r.

Słowenia	1 stycznia 2007	bezterminowo	31 grudnia 2016 r.
Słowacja	1 stycznia 2009	bezterminowo	31 grudnia 2013 r.
Finlandia	1 stycznia 2002	29 lutego 2012 r.	29 lutego 2012 r.

^a Wymiana guldenu przez Bank Centralny Holandii (De Nederlandsche Bank) będzie podlegać pewnym ograniczeniom. Guldeny pochodzące z działalności handlowej po 27 stycznia 2002 r. nie podlegają wymianie.

Źródło: Europejski Bank Centralny, <http://www.ecb.int/euro/exchange/html/index.pl.html>

W celu usprawnienia procesu wymiany waluty narodowej na euro (np. ograniczenia kolejek w oddziałach banków) zaleca się przeprowadzenie kampanii informacyjnej zachęcającej obywateli do deponowania gotówki na rachunkach bankowych, na których konwersja będzie miała przebieg automatyczny. W zaleceniu Komisji nr 2008/78/WE dotyczącym środków ułatwiających przyszłe przejście na euro zapisano, że „w celu zmniejszenia kwot pieniądza podlegającego fizycznej wymianie należy zachęcać konsumentów do deponowania nadwyżek posiadanej przez nich gotówki w tygodniach poprzedzających przejście na nową walutę” (por. Komisja Europejska, 2008c). Kampania taka może zostać połączona z popularyzacją wśród obywateli bezgotówkowych form płatności.

➤ *Termin realizacji: etap IV*

Działanie 16: Organizacja pracy oddziałów bankowych w dniach poprzedzających i następujących bezpośrednio po dacie wprowadzenia euro do obiegu gotówkowego.

W dniach poprzedzających i następujących bezpośrednio po dacie wprowadzenia euro do obiegu gotówkowego należy się spodziewać znacznie zwiększonego zainteresowania klientów usługami wykonywanymi w oddziałach banków. Dotyczy to zarówno wpłacania środków na konto (przede wszystkim w okresie przed wprowadzeniem euro), jak i wypłaty środków z rachunków bankowych (okres po wprowadzeniu euro). Należy określić liczbę oddziałów bankowych, które będą otwarte we wskazanych dniach, jak również godziny pracy otwartych oddziałów.

Zgodnie z zaleceniem Komisji nr 2008/78/WE dotyczącym środków ułatwiających przyszłe przejście na euro, „**główne biura instytucji kredytowych powinny być otwarte w pierwszych dniach okresu podwójnego obiegu w celu zapewnienia wymiany waluty krajowej na euro. Ponadto w okresie przechodzenia na nową walutę godziny otwarcia banków powinny zostać przedłużone.** Sprzedawcom detalicznym należy udostępnić specjalne udogodnienia umożliwiające szybsze zaopatrzenie się w gotówkę w celu uniknięcia kolejek” (por. Komisja Europejska, 2008c).

Należy zatem zaplanować pracę określonej liczby oddziałów bankowych w pierwszych dniach po wprowadzeniu euro do obiegu gotówkowego (nawet jeśli – jak w przypadku 1. stycznia – byłby to dzień świąteczny). Podobnie traktować należy sytuację, gdy wybrane dni w przedziale czasowym 30.12 – 3.01 są

dniami wolnymi od pracy. Liczba oddziałów otwartych w poszczególnych dniach wymaga sprecyzowania w toku prac Zespołu Roboczego ds. Wprowadzenia Banknotów i Monet Euro.

Należy także uruchomić dodatkowe stanowiska obsługi przeznaczone wyłącznie dla przedsiębiorców. Umożliwią one bardziej płynny przebieg procesu wymiany waluty, gwarantując szybki dostęp do gotówki euro właścicielom tych firm, które nie zostały objęte procesem zaopatrzenia wtórnego. Przewidując wystąpienie kolejek przy stanowiskach przeznaczonych dla osób fizycznych, brak odrębnych stanowisk dla przedsiębiorców mógłby doprowadzić do utrudnień w funkcjonowaniu handlu detalicznego. Oszacowanie zapotrzebowania przedsiębiorstw na taką usługę powinno zostać przeprowadzone w toku prac Zespołu Roboczego ds. Przedsiębiorstw Niefinansowych.

**RAMKA 13. DOSTĘPNOŚĆ ODDZIAŁÓW BANKOWYCH W PIERSZYCH DNIACH PO
WPROWADZENIU EURO**

W Słowenii, w celu zapewnienia obywatelom dostępu do nowej waluty, 52 oddziały banków komercyjnych oraz bank centralny prowadziły obsługę klientów w dniach 1. stycznia 2007 r. i 2. stycznia 2007 r.

Na Cyprze 34 oddziały bankowe były otwarte 1. stycznia 2008 r. w godzinach 11:00 – 14:00 w celu umożliwienia obywatelom wymiany gotówki.

Na Malcie niektóre z banków otworzyły również specjalne stanowiska dla klientów instytucjonalnych. Nie zapobiegło to jednak kolejkom, które tworzyły się nawet w drugim tygodniu stycznia.

Aby usprawnić proces wprowadzania euro na Słowacji, 1. stycznia 2009 r. otwartych było 45% oddziałów, a w dniach 3-4. stycznia 2009 r. (weekend) 32% oddziałów. Zwiększono również liczbę pracowników do obsługi klientów.

Wnioski:

- Należy rozważyć maksymalizację liczby stanowisk dostępnych dla klientów w dniach 1. stycznia i 2. stycznia w roku wprowadzenia euro do obiegu gotówkowego¹² (poprzez np. wydłużenie godzinowego wymiaru pracy).
- Należy zintensyfikować kampanię informacyjną zachęcającą obywateli do deponowania gotówki na rachunkach bankowych w okresie, gdy w oddziałach nie obserwuje się jeszcze wzmożonego ruchu. Przyczyni się to do zmniejszenia liczby osób oczekujących na wymianę w dniach

¹² Przy założeniu, że dniem wprowadzenia euro do obiegu gotówkowego będzie 1. stycznia.

bezpośrednio po dacie wprowadzenia euro do obiegu gotówkowego. W kampanii podkreślać należy ponadto fakt wprowadzenia i długość okresu podwójnego obiegu.

➤ *Termin realizacji: etap IV*

Działanie 17: Przeprowadzenie szkoleń pracowniczych z zakresu rozpoznawania fałszywych banknotów euro

Zgodnie z zaleceniem Komisji nr 2008/78/WE, „państwa członkowskie, instytucje kredytowe oraz przedsiębiorstwa powinny organizować sesje szkoleniowe w celu zaznajomienia z euro personelu pracującego regularnie przy obrocie gotówką, aby zapewnić lepsze rozpoznanie, prawidłową identyfikację zabezpieczeń oraz szybsze posługiwanie się monetami i banknotami euro. Co więcej, należy regularnie organizować sesje szkoleń praktycznych dla osób z wadami wzroku, aby pomóc im w rozwinięciu pamięci sensorycznej w odniesieniu do nowej waluty”. Zaznaczono również, że „podmioty prowadzące działalność gospodarczą powinny podjąć działania zmierzające do podniesienia świadomości swoich pracowników oraz organizować działania szkoleniowe ad hoc dla członków personelu, którzy kontaktują się z klientami” (por. Komisja Europejska, 2008c).

RAMKA 14. SZKOLENIA Z ZAKRESU ROZPOZNAWANIA FAŁSZYWYCH BANKNOTÓW EURO NA CYPRZE

Przykładowo, na Cyprze bank centralny zobowiązany był zapewnić szkolenie w zakresie zabezpieczeń środków pieniężnych euro dla podmiotów mających zawodowo do czynienia z gotówką w sektorze bankowości, handlu detalicznego i publicznym (por. Komisja Europejska, 2007a).

➤ *Termin realizacji: etap III*

2.3. POLITYKA INFORMACYJNA I SPRAWOZDAWCZA

Wszelkie zmiany w sposobie świadczenia usług finansowych należy podać do wiadomości konsumentów. Zasada ta dotyczy między innymi takich obszarów, jak przewalutowanie bankowych tabel opłat i prowizji oraz prospektów informacyjnych funduszy inwestycyjnych i otwartych funduszy emerytalnych, sporządzenie i przekazanie klientom informacji o stanie posiadanych rachunków, poinformowanie klientów o praktycznych skutkach zamiany waluty na euro, przygotowanie do publikowania sprawozdań finansowych w euro oraz sprecyzowanie zakresu konwersji danych historycznych na euro.

Działanie 18: Przewalutowanie bankowych tabel opłat i prowizji oraz prospektów informacyjnych FI i OFE

W momencie wprowadzenia w Polsce euro do obiegu gotówkowego, należy udostępnić klientom przeliczone na euro tabele opłat i prowizji dla usług bankowych i ubezpieczeniowych oraz prospekty informacyjne funduszy inwestycyjnych i otwartych funduszy emerytalnych. Przygotowanie tabel należy oprzeć o oficjalny kurs konwersji złotego na euro oraz przyjęte ogólnie wytyczne dotyczące zaokrąglania cen (por. Działanie 1).

Wcześniej, wraz z rozpoczęciem okresu podwójnej ekspozycji cen (por. Działanie 2), instytucje sektora finansowego będą zobowiązane wyrazić w euro wszystkie ceny podawane dotychczas w złotych. Zasada podwójnej ekspozycji będzie się zatem odnosić również do dokumentów wskazanych w Działaniu 18.

Zgodnie z zaleceniem Komisji nr 98/286, przeliczenie kwot złotych przez banki powinno zostać dokonane zgodnie z oficjalnym kursem konwersji. Jeśli w momencie przeliczenia zostanie nałożona na klientów jakakolwiek opłata (przy założeniu, że nałożenie opłaty za daną usługę nie jest prawnie zabronione), bank powinien wyraźnie poinformować klientów, jaka część kwoty końcowej w euro wynika z zastosowania kursu konwersji, a jaka z nałożonej opłaty. Informację taką należy podać zarówno w przypadku kwot, które już zostały przeliczone, jak i kwot, które dopiero mają ulec przeliczeniu (por. Komisja Europejska, 1998a).

➤ *Termin realizacji: etap III*

Działanie 19: Sporządzenie i przekazanie klientom informacji o stanie posiadanych rachunków

Wraz z wprowadzeniem euro do obiegu gotówkowego i następującym w konsekwencji przeliczeniem stanu rachunków ze złotych na euro, każdy klient powinien zostać poinformowany przez bank na temat stanu posiadanych rachunków, wyrażonych odtąd w euro. Klienci funduszy emerytalnych powinni otrzymać informację o przeliczonej na euro kwocie składki oraz wartości zgromadzonych dotychczas środków pieniężnych. Klienci funduszy inwestycyjnych i biur maklerskich powinni zostać powiadomieni o wyrażonej w euro wartości posiadanych aktywów finansowych.

➤ *Termin realizacji: etap IV*

Działanie 20: Poinformowanie klientów o praktycznych skutkach zamiany waluty na euro

Zgodnie z zaleceniem Komisji nr 2008/78/WE, „państwa członkowskie powinny zapewnić, by obywatele byli dobrze poinformowani o przepisach związanych z przejściem na euro, przepisach dotyczących ochrony banknotów i monet euro oraz zabezpieczeń gotówki euro, jak również powinny pomagać obywatelom w przyswojeniu nowej skali wartości. W szczególności **„instytucje kredytowe powinny informować swoich klientów o praktycznych skutkach przejścia na euro.** Powinny one w

szczegółności zwrócić ich uwagę na fakt, iż po dacie wprowadzenia euro¹³ nie będą oni już dłużej mogli dokonywać jakichkolwiek płatności bezgotówkowych lub posiadać konta w żadnej ze starych walut krajowych” (por. Komisja Europejska, 2008c).

Instytucje sektora finansowego świadczące usługi finansowe klientom indywidualnym i instytucjonalnym powinny rozważyć opublikowanie na stronach internetowych oraz umieszczenie na tablicach w swoich oddziałach dokumentów zawierających wszystkie dostosowania związane z wprowadzeniem euro do obiegu gotówkowego (etap IVB) i bezgotówkowego (etap IVA), które bezpośrednio dotyczą klientów. Dokumenty te stanowiłyby kompletne i łatwo dostępne źródło informacji (bez konieczności dokładnego przeszukiwania wszystkich podstron serwisu internetowego). Można również rozważyć przekazanie wybranych informacji wraz ze standardową korespondencją bank – klient.

➤ *Termin realizacji: etapy II, III i IV*

Działanie 21: Przygotowanie do publikowania sprawozdań finansowych w euro

Publikowanie sprawozdań w euro wymaga dostosowania systemów księgowych. Podmioty sektora finansowego, które na podstawie art. 64 ust. 1 ustawy o rachunkowości zobowiązane są do ogłaszania sprawozdań finansowych powinny w momencie wprowadzenia euro uwzględnić w nich stosowne przeliczenia. Szczegóły regulacji powinny zostać sprecyzowane we współpracy Zespołu Roboczego ds. Sektora Finansowego i Stabilności Finansowej z Zespołem Roboczym ds. Przedsiębiorstw Niefinansowych.

Rozstrzygnięcia wymaga między innymi kwestia waluty, w jakiej sporządzane mają być sprawozdania za rok bezpośrednio poprzedzający wprowadzenie euro.

RAMKA 15. SPORZĄDZANIE SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH W EURO

W wytycznych maltańskich zawarto zapis, że sprawozdania finansowe za okres kończący się nie później niż 31. grudnia 2007 r., a przygotowane najpóźniej na dzień 31. grudnia 2008 r. powinny być wyrażone w lirach maltańskich. Sprawozdania za okres kończący się 1. stycznia 2008 r. lub później nakazano sporządzać w euro (por. National Euro Changeover Committee, 2006d).

W przypadku sprawozdań dotyczących okresu kończącego się przed datą wprowadzenia euro, ale przedłożonych po 31. grudnia 2008 r., przedsiębiorstwo miało prawo wyboru waluty (euro lub lira maltańska), w której zostanie ono sporządzone. Sprawozdanie powinno być przygotowane w całości w jednej ze wskazanych dwóch walut.

➤ *Termin realizacji: etap III*

¹³ W przypadku przywołanego zalecenia przez „datę wprowadzenia euro” należy rozumieć datę wprowadzenia do obiegu banknotów i monet euro.

Działanie 22: Sprezycowanie zakresu przeliczenia na euro finansowych danych historycznych

Wprowadzenie wspólnej europejskiej waluty wymaga sprecyzowania, czy (a jeśli tak – w jakim stopniu i w jakich ramach czasowych) będzie miała miejsce konwersja finansowych danych historycznych wyrażonych w złotych na euro. Przeliczenie przeszłych danych zapewnia ciągłość i porównywalność informacji dotyczących okresu przed i po dacie wprowadzenia euro, co jest niezbędne dla celów księgowych i analizy szeregów czasowych.

W przypadku podjęcia decyzji o przeliczeniu przeszłych danych na euro należy sprecyzować zasady dokonywania przeliczeń, aby były one jednolite dla wszystkich podmiotów. Porównania powinny być bowiem możliwe nie tylko w obrębie jednego podmiotu (przed i po wprowadzeniu euro), ale również między podmiotami.

RAMKA 16. PRZELICZANIE DANYCH HISTORYCZNYCH

W procesie ustalania zasad konwersji przeszłych danych na euro maltańscy decydenci kierowali się następującymi regułami (por. National Euro Changeover Committee, 2006e):

- identyfikacja zakresu przeszłych danych wymagających przeliczenia na euro leży w gestii pojedynczych podmiotów;
- przeliczenia należy dokonywać wyłącznie w oparciu o ustalony ogólnie kurs konwersji zgodnie z przyjętymi zasadami zaokrąglania. Jedyny wyjątek stanowi sytuacja, gdy dane prezentowane w lirach maltańskich były początkowo denominowane w euro. W takiej sytuacji podać należy pierwotną kwotę w europejskiej walucie, unikając podwójnego przeliczania;
- w przypadku podjęcia przez zarząd przedsiębiorstwa decyzji o nieprzeliczeniu określonych danych, powinny one być łatwo identyfikowalne i dostępne na wypadek potrzeby ich przeliczenia w przyszłości.

Zgodnie z przyjętymi na Malcie wytycznymi, każde przedsiębiorstwo miało prawo zdecydować o zakresie danych, które na użytek własny zostały przeliczone na euro. Podstawę decyzji stanowić miało porównanie korzyści i kosztów przeliczenia. W przypadku przyjęcia różnych konwencji przeliczeniowych dla różnych zestawów informacji, fakt ten powinien zostać wyraźnie podany do wiadomości odbiorców danych.

W przypadku przeliczania danych wykorzystywanych następnie w różnych obszarach biznesowych, zalecano koordynacje i konsultacje zaangażowanych podmiotów przed dokonaniem przeliczenia.

Do ustalenia w ramach przedsiębiorstwa pozostawiono długość szeregów czasowych, które miałyby zostać przeliczone na euro. Jednocześnie nie zalecano dokonywania przeliczeń za okres dłuższy niż 4 lata przed przyjęciem wspólnej europejskiej waluty.

W ramach wytycznych zalecono wykonanie kopii zapasowych oryginalnych danych (przed przeliczeniem) i składowanie ich w sposób umożliwiający dostęp do nich w dowolnym momencie. W przypadku elektronicznych baz danych należy dopilnować, aby w przypadku aktualizacji oprogramowania użytkowanie historycznych baz danych pozostawało technicznie możliwe.

Fakt dokonania przeliczeń należało wyraźnie zaznaczyć w każdym dokumencie zawierającym przeliczone dane.

➤ *Termin realizacji: etap II*

2.4. DZIAŁANIA NADZORCZE

Płynny przebieg procesu przygotowań do wprowadzenia euro przez instytucje sektora finansowego wymaga monitoringu i kontroli. Należy między innymi: ograniczyć ryzyko nadmiernego wzrostu akcji kredytowej, oszacować wpływ wprowadzenia euro na zyski i koszty przedsiębiorstw sektora finansowego oraz zapewnić monitoring procesu wprowadzenia euro przez instytucje sektora.

Działanie 23: Ograniczenie ryzyka nadmiernego wzrostu akcji kredytowej

Przyjęcie europejskiej waluty wiąże się z przekazaniem kompetencji w zakresie polityki pieniężnej z Narodowego Banku Polskiego do Europejskiego Banku Centralnego. Stopy procentowe rynku międzybankowego (POLONIA, WIBOR) zostaną zastąpione stopami EBC (EONIA, EURIBOR). Tym samym zmianie ulegnie punkt odniesienia, w oparciu o który ustalane jest oprocentowanie kredytów. W obliczu utrzymującej się różnicy nominalnych poziomów stóp polskich i europejskich, powyższa konwersja przyczyni się do obniżenia poziomu stóp krajowych, co może skutkować zwiększonym popytem na kredyt. Do spadku poziomu oprocentowania długu (zwłaszcza w przypadku obligacji emitowanych przez przedsiębiorstwa) przyczyni się również obniżenie ryzyka walutowego i kredytowego, związane z przystąpieniem do obszaru walutowego uznawanego za stabilny.

Spadek stóp procentowych może się przyczynić do nadmiernej ekspansji kredytowej (zarówno w przypadku kredytów mieszkaniowych, jak i kredytów konsumpcyjnych), zagrażając stabilności systemu finansowego. Wzrost cen nieruchomości¹⁴ (stanowiących zabezpieczenie kredytów hipotecznych) umożliwi liberalizację polityki kredytowej i wzrost dostępności kredytu. To z kolei może skutkować wzrostem popytu na mieszkania i dalszym wzrostem ich cen, uruchamiając efekt spirali.

¹⁴ Będący skutkiem nagłego wzrostu popytu wynikającego ze wzrostu akcji kredytowej.

Doświadczenia związane z kryzysem na rynku kredytów hipotecznych w Stanach Zjednoczonych skłaniają do podjęcia środków przeciwdziałających nadmiernemu wzrostowi akcji kredytowej w momencie przystąpienia do strefy euro. Wypracowanie regulacji i/lub kodeksu dobrych praktyk w tym obszarze należy do zadań Zespołu Roboczego ds. Sektora Finansowego i Stabilności Finansowej.

**RAMKA 17. PRZECIWDZIAŁANIE NADMIERNEMU WZROSTOWI AKCJI
KREDYTOWEJ**

Doświadczenia wybranych krajów europejskich związane z wpływem wprowadzenia euro na wzrost akcji kredytowej przedstawiono w Raporcie NBP na temat pełnego uczestnictwa Rzeczypospolitej Polskiej w trzecim etapie unii gospodarczej i walutowej (por. Narodowy Bank Polski, 2009a).

W Irlandii, w celu ograniczenia negatywnych skutków wzrostu akcji kredytowej, bank centralny wystosował pismo do banków komercyjnych wyrażając zaniepokojenie potencjalnym dalszym biegiem zdarzeń. Utworzono jednolity nadzór finansowy. Instytucje kredytowe wystąpiły o przeprowadzenie niezależnych analiz na temat spełniania przez nie najwyższych standardów zarządzania ryzykiem.

W Portugalii wzrostowi akcji kredytowej zapobiegano poprzez **podniesienie wymogów kapitałowych dla najbardziej ryzykownych kredytów** oraz utworzenie rady nadzorców, skupiającej wszystkie podmioty nadzorujące obrót na rynkach finansowych.

W Grecji zaostorzono politykę w odniesieniu do kredytów o ograniczonej jakości oraz kredytów z ograniczonym zabezpieczeniem. Wprowadzono nakaz utrzymywania przez banki komercyjne nieoprocentowanych depozytów, związanych z nadmiernym wzrostem akcji kredytowej.

➤ *Termin realizacji: etapy I, II i III*

Działanie 24: Oszacowanie wpływu wprowadzenia euro na koszty przedsiębiorstw sektora finansowego

Zadaniem Zespołu Roboczego ds. Sektora Finansowego i Stabilności Finansowej jest oszacowanie kosztów sektora finansowego związanych z wprowadzeniem euro do obiegu bezgotówkowego i gotówkowego. Wyniki analizy pozwolą instytucjom sektora ocenić wielkość środków, które będzie trzeba zabezpieczyć na przyszłe wydatki związane z dostosowaniami do funkcjonowania w obszarze wspólnej waluty.

Z punktu widzenia sektora bankowego, do głównych kosztów wprowadzenia euro zalicza się: modernizację systemów informatycznych, zaopatrzenie w gotówkę banków, przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, przystosowanie urządzeń obrotu gotówkowego do obsługi transakcji w euro

oraz szkolenia pracowników (por. Narodowy Bank Polski, 2009a oraz Kozak, 2009). Wartość dodatkowych kosztów zależy również od długości okresu podwójnej ekspozycji cen i okresu podwójnego obiegu walut, które wydłużają czas wykonywania operacji i zwiększają towarzyszące im koszty rzeczowe (por. Kozak, 2009). Koszty operacyjne mogą być ograniczone poprzez zwiększenie wykorzystania kart płatniczych i bankowości internetowej oraz zmniejszenie wolumenu obrotu gotówkowego. Dodatkowe oszczędności banki mogą uzyskać dzięki ogólnokrajowej kampanii informacyjnej na temat rozpoznawania banknotów i monet euro, zwiększającej zaufanie społeczne do nowej waluty i usprawniającej obrót gotówkowy.

Procesowi kontroli powinno podlegać również tworzenie i wdrażanie planów przejścia na euro w poszczególnych instytucjach sektora oraz wdrażanie nowych systemów informatycznych i planów awaryjnych (ang. *emergency plans*).

➤ *Termin realizacji: etap II*

Działanie 25: Monitorowanie przebiegu procesu przejścia na euro w instytucjach sektora finansowego

Wprowadzeniu euro (rozumianemu zarówno jako wprowadzenie euro bezgotówkowego, jak i wprowadzenie banknotów i monet) powinny towarzyszyć działania kontrolne monitorujące, czy instytucje sektora finansowego stosują się do prawnie uregulowanych zasad przejścia na euro, w tym m.in. zasady ciągłości umów, przeliczania kwot zgodnie z kursem konwersji oraz zasad zaokrąglania cen.

W zaleceniu Komisji nr 98/288/EC zasugerowano państwom członkowskim powołanie organów, których zadaniem będzie monitorowanie przebiegu procesu wprowadzenia euro pod kątem uczciwości i przejrzystości zastosowanych rozwiązań (por. Komisja Europejska, 1998c).

Kontroli powinny podlegać również zmiany cen. Zgodnie z zaleceniem Komisji nr 2008/78/WE „**należy negocjować porozumienia ze sprzedawcami detalicznymi oraz sektorem usług w celu zagwarantowania neutralnego wpływu wprowadzenia euro na ceny. W szczególności sprzedawcy detaliczni nie powinni podwyższać cen w związku z przejściem na euro i powinni próbować minimalizować zmiany cen przy ustalaniu ceny w euro po wymianie**” (por. Komisja Europejska, 2008c).

Prace Zespołu Roboczego ds. Sektora Finansowego i Stabilności Finansowej powinny doprowadzić do wynegocjowania porozumień dotyczących unikania nieuzasadnionych podwyżek opłat za oferowane usługi w okresie wprowadzenia nowej waluty. Porozumienie to powinno dotyczyć m.in. opłat bankowych oraz cen usług ubezpieczeniowych związanych z ubezpieczeniem gotówki przechowywanej przez podmioty sektora handlu detalicznego. W zaleceniu Komisji nr 2008/78/WE zapisano, że „te same opłaty bankowe stosowane w przypadku transakcji płatniczych w walucie krajowej powinny po wymianie mieć zastosowanie do transakcji w euro” (por. Komisja Europejska, 2008c).

➤ *Termin realizacji: etapy III i IV*

3. RAMY HARMONOGRAMU

Działanie		Czas realizacji			
Nr	Treść	Etap I	Etap II	Etap III	Etap IV
1	Zaproponowanie rozwiązań legislacyjnych dotyczących zaokrąglania kwot w sektorze finansowym		■		
2	Przystosowanie systemów do okresu podwójnej ekspozycji cen		■		
3	Przeliczenie sald rachunków bankowych				■
4	Dostosowania stóp procentowych dla depozytów i kredytów				■
5	Dostosowania bezgotówkowych systemów płatności				■
6	Dostosowanie systemu rozrachunków wysokokwotowych (SORBNET, a TARGET2)				■
7	Aktualizacja notowań funduszy inwestycyjnych i emerytalnych				■
8	Przewalutowanie polis ubezpieczeniowych				■
9	Zmiana wartości nominalnych instrumentów dłużnych				■
10	Zmiana cen akcji i wartości kapitałów zakładowych spółek giełdowych				■
11	Przygotowanie banków komercyjnych do uczestnictwa w procesie zaopatrzenia wstępnego (frontloading)		■	■	
12	Koordinacja procesu przekazania banknotów i monet euro z banków komercyjnych do sektora przedsiębiorstw (sub – frontloading)			■	
13	Zaopatrzenie społeczeństwa w zestawy startowe monet euro (mini kits)			■	■
14	Dostosowanie bankomatów do realizacji transakcji w euro				■
15	Określenie zasad procesu bezpro wizyjnej wymiany pieniądza gotówkowego na euro przez bank centralny i banki komercyjne				■
16	Organizacja pracy oddziałów bankowych w dniach poprzedzających i następujących bezpośrednio po dacie wprowadzenia euro do obiegu gotówkowego				■
17	Przeprowadzenie szkoleń pracowniczych z zakresu rozpoznawania fałszywych banknotów euro			■	
18	Przewalutowanie bankowych tabel opłat i prowizji oraz				■

	prospektów informacyjnych FI i OFE				
19	Sporządzenie i przekazanie klientom informacji o stanie posiadanych rachunków				■
20	Poinformowanie klientów o praktycznych skutkach zamiany waluty na euro		■	■	■
21	Przygotowanie do publikowania sprawozdań finansowych w euro			■	
22	Sprecyzowanie zakresu konwersji na euro danych historycznych		■		
23	Ograniczenie ryzyka nadmiernego wzrostu akcji kredytowej	■	■	■	
24	Oszacowanie wpływu wprowadzenia euro na koszty przedsiębiorstw sektora finansowego		■		
25	Monitorowanie poprawności procesu wprowadzenia euro w instytucjach sektora			■	■

4. UWAGI KOŃCOWE

Zaplanowanie realizacji działań mających przygotować sektor finansowy do wprowadzenia euro w obrocie gotówkowym i bezgotówkowym należy do zadań Zespołu Roboczego ds. Sektora Finansowego i Stabilności Finansowej oraz Zespołu Roboczego ds. Wprowadzenia Banknotów i Monet Euro. Płynny przebieg procesu, będący pochodną wyników prac tych Zespołów, jest niezbędny dla dobrego odbioru przygotowań do wprowadzenia euro przez społeczeństwo.

Niektóre spośród zidentyfikowanych w tekście działań mają charakter zależny względem typu scenariusza przyjęcia euro (scenariusz madrycki, lub *big bang*). W toku planowania ich realizacji i precyzowania harmonogramu prac wdrożeniu przeprowadzić analizę porównawczą obu scenariuszy z punktu widzenia kosztów i korzyści dla sektora, oceniając przy tym również możliwość realizacji scenariusza *big bang* pod kątem organizacyjnym. Wnioski z analizy mogą okazać się przydatne w dyskusji nad wyborem scenariusza przez władze krajowe.

Planowe wykonywanie zadań przedstawionych w dokumencie, a sprecyzowanych następnie w toku prac Zespołu Roboczego ds. Sektora Finansowego i Stabilności Finansowej może wymagać ustanowienia koordynatora ds. wprowadzenia euro w każdej instytucji finansowej, jak to miało miejsce np. na Cyprze. Zadaniem koordynatora powinno być nadzorowanie przygotowań związanych ze zmianą waluty w ramach danej instytucji (w tym np. informowanie o występujących barierach i trudnościach).

5. BIBLIOGRAFIA

Central Bank of Cyprus, 2007, *Information Bulletin No. 8*

Ciszak T., Górska A., Jakubiec S., Siemaszko M. 2008, *Pierwsze doświadczenia Słowenii związane z zamianą tolara na euro*; Materiały i Studia, zeszyt 224

Europejski Bank Centralny, 2001, *Rozporządzenie EBC z dnia 22. listopada 2001 r. dotyczące skonsolidowanego bilansu sektora monetarnych instytucji finansowych*, EBC/2001/13

Europejski Bank Centralny, 2004, *Wytyczne EBC z dnia 16 lipca 2004 r. w sprawie wymogów sprawozdawczości statystycznej Europejskiego Banku Centralnego w zakresie bilansu płatniczego, międzynarodowej pozycji inwestycyjnej oraz płynnych aktywów i pasywów w walutach obcych*, EBC/2004/15

Europejski Bank Centralny, 2006a, *Wytyczne Europejskiego Banku Centralnego z dnia 14 lipca 2006 r. w sprawie niektórych przygotowań do wymiany pieniądza gotówkowego związanych z wprowadzeniem waluty euro oraz w sprawie zaopatrzenia wstępnego i zaopatrzenia wtórnego w banknoty i monety euro podmiotów poza strefą euro*, EBC/2006/9

Europejski Bank Centralny, 2006b, *Wytyczne Europejskiego Banku Centralnego z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie wymiany banknotów następującej po nieodwołalnym ustaleniu kursu walutowego w związku z wprowadzeniem waluty euro*, EBC/2006/10

Europejski Bank Centralny, 2008, *Wytyczne Europejskiego Banku Centralnego z dnia 19 czerwca 2008 r. zmieniające wytyczne EBC/2006/9 w sprawie niektórych przygotowań do wymiany pieniądza gotówkowego związanych z wprowadzeniem waluty euro oraz w sprawie zaopatrzenia wstępnego i zaopatrzenia wtórnego w banknoty i monety euro podmiotów poza strefą euro*, EBC/2008/4

Górska A., Lip W., Siemaszko M., Szymczyk Ł. 2009, *Doświadczenia Słowacji związane z zamianą waluty krajowej na euro*, Narodowy Bank Polski

Górska A., Siemaszko M., Szymczyk Ł., Wyganowska H. 2008, *Doświadczenia Cypru i Maltę związane z zamianą walut krajowych na euro*, Narodowy Bank Polski

Komisja Europejska, 1998a, *Commission Recommendation of 23 April 1998 concerning banking charges for conversion to the euro*, 98/286/EC

Komisja Europejska, 1998b, *Commission Recommendation of 23 April 1998 concerning dual display of prices and other monetary amounts*, 98/287/EC

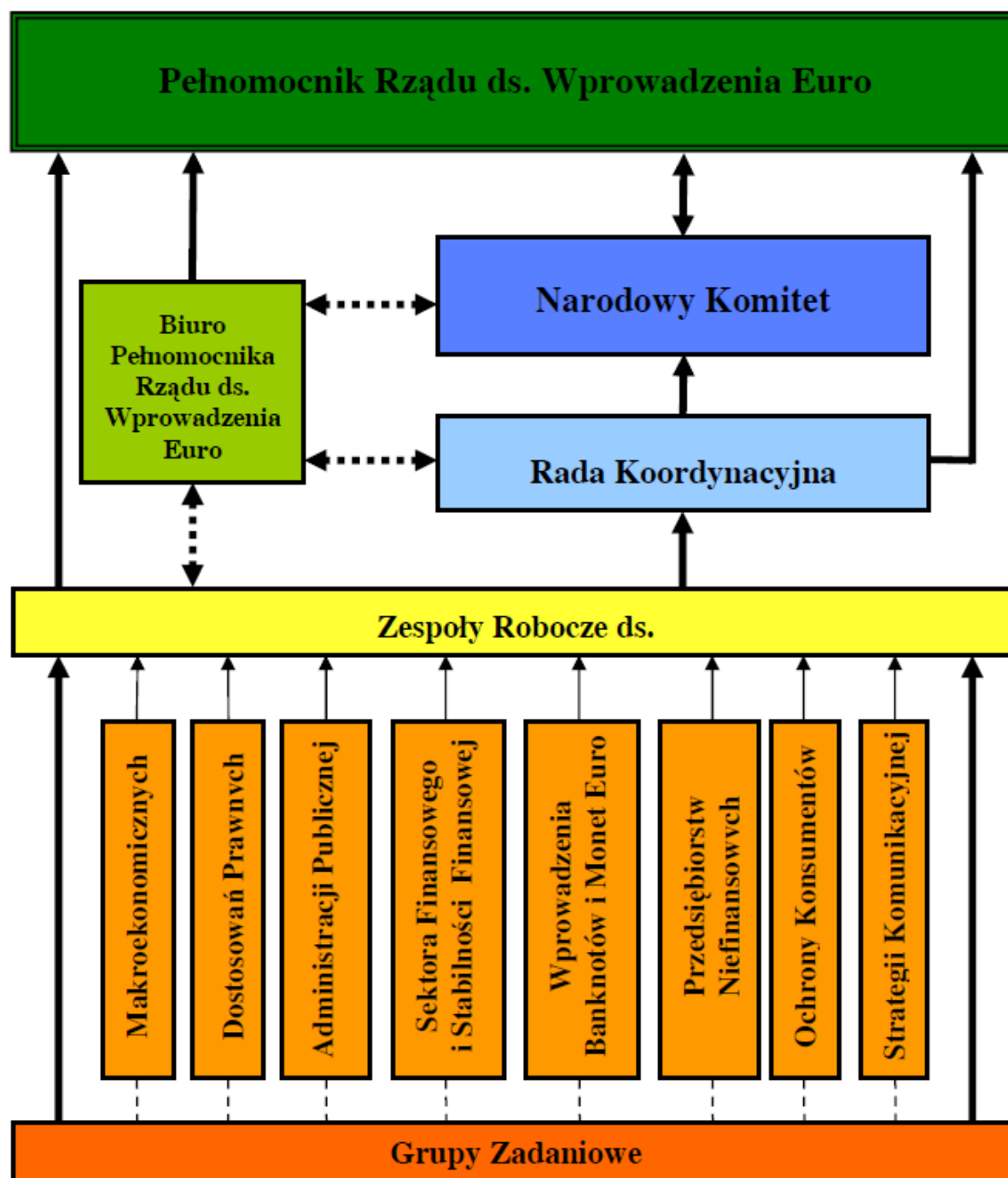
Komisja Europejska, 1998c, *Commission Recommendation of 23 April 1998 on dialogue, monitoring and information to facilitate the transition to the euro*, 98/288/EC

- Komisja Europejska, 2007a**, *Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów oraz Europejskiego Banku Centralnego. Piąte sprawozdanie w sprawie praktycznych przygotowań do przyszłego rozszerzenia strefy euro*, KOM(2007)434 wersja ostateczna
- Komisja Europejska, 2007b**, *Communication of 4 May 2007 from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions and the European Central Bank - The introduction of the euro in Slovenia*, COM(2007) 233 final
- Komisja Europejska, 2008a**, *Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów oraz Europejskiego Banku Centralnego. Wprowadzenie euro na Cyprze i Malcie*, KOM(2008) 204 wersja ostateczna
- Komisja Europejska, 2008b**, *Preparing the introduction of the euro – a short handbook*
- Komisja Europejska, 2008c**, *Zalecenie Komisji z dnia 10 stycznia 2008 r. dotyczące środków ułatwiających przyszłe przejście na euro*, Komisja Europejska, 2008/78/WE (C(2007) 6912)
- Komisja Europejska, 2009**, *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Komitetu Regionów oraz Europejskiego Banku Centralnego. Wprowadzenie euro na Słowacji*, KOM(2009) 178 wersja ostateczna
- Kozak S., 2009**, *Wprowadzenie euro – analiza kosztów działania oraz dochodów z operacji wymiany walut w sektorze bankowym*, Materiały i Studia, zeszyt 233
- Kronides M., 2008**, *The Euro Changeover. Cyprus Financial Sector*, Association of Cyprus Commercial Banks
- Ministerstwo Finansów, 2008**, *Mapa Drogowa Przyjęcia Euro przez Polskę*
- Narodowy Bank Polski, 2009a**, *Raport na temat pełnego uczestnictwa Rzeczypospolitej Polskiej w trzecim etapie unii gospodarczej i walutowej*
- Narodowy Bank Polski, 2009b**, *Ocena Funkcjonowania Polskiego Systemu Płatniczego W I Półroczu 2009 Roku*
- National Euro Changeover Committee, 2006a**, *Guidelines on the optional display of a price in euro*, Malta, NECC/0001/06
- National Euro Changeover Committee, 2006b**, *Guidelines on the conversion of company share capital from Maltese lira into euro*, Malta, NECC/0006/2006
- National Euro Changeover Committee, 2006c**, *Guidelines on the redenomination and renominalisation of Maltese lira denominated listed financial instruments converted into euro*, Malta, NECC/0007/06
- National Euro Changeover Committee, 2006d**, *Guidelines for the filing of statutory financial returns and/or declarations*, Malta, NECC/0009/06
- National Euro Changeover Committee, 2006e**, *Guidelines for the conversion of past data related to the euro changeover process*, Malta, NECC/0002/06
- Rada Polityki Pieniężnej, 2008**, *Uchwała nr 20/2008 Rady Polityki Pieniężnej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie zasad prowadzenia operacji otwartego rynku*
- Rada Unii Europejskiej, 1997**, *Rozporządzenie Rady (WE) z dnia 17 czerwca 1997 r. w sprawie niektórych przepisów dotyczących wprowadzenia euro*, 1103/97

Rada Unii Europejskiej, 1998, *Rozporządzenie Rady (WE) z dnia 3. maja 1998 r. w sprawie wprowadzenia euro*, 974/98

Rada Unii Europejskiej, 2005, *Rozporządzenie Rady (WE) z dnia 21 grudnia 2005 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 974/98 w sprawie wprowadzenia euro*, 2169/2005

6. ZAŁĄCZNIK – SCHEMAT MIĘDZYINSTYTUCJONALNEJ STRUKTURY DS. WPROWADZENIA EURO

Źródło: Ministerstwo Finansów